

**Ministerul Dezvoltării
Economice și Digitalizării**

Raport lunar privind evoluția social-economică a Republicii Moldova

CONFORM DATELOR DISPONIBILE LA 31.10.2023

Chișinău 2023

Cuprins

Sumar executiv	2
1. Sectorul real	5
1.1. Produsul Intern Brut	5
1.2. Industria	7
1.3. Agricultură	9
1.4. Transport	10
1.5. Comerțul intern de bunuri și servicii	11
1.6. Investiții în active imobilizate	13
2. Sectorul monetar	16
2.1. Inflația	16
2.2. Cursul de schimb și piața valutară	18
2.3. Indicatorii monetari	19
3. Finanțe publice	22
3.1. Bugetul public național	22
3.2. Datoria de stat administrată de Guvern	24
4. Sectorul extern	25
4.1. Balanța de plăți externe	25
4.2. Comerțul internațional cu mărfuri	30
5. Sectorul social	38
5.1. Piața muncii	38
5.2. Remunerarea muncii	40
5.3. Veniturile și cheltuielile populației	41

Sumar executiv

Produsul intern brut (PIB) s-a diminuat cu 2,3% în semestrul I 2023. Consecințele crizelor multiple care au influențat economia în anul precedent menține în descreștere activitatea economică. Printre sectoarele economice care au influențat cel mai negativ evoluția PIB se enumeră: comerț intern, valoarea adăugată brută a căruia s-a diminuat cu 7,4%, industria prelucrătoare (-11,8%), construcții (-15,3%) și sectorul energetic (-33,4%). Totuși, unele activități economice au fost în creștere în prima jumătate de an: servicii de sănătate și asistență socială (+17%), informații și comunicații (+10,2%), învățământ (+9%), servicii de cazare și alimentație publică (+21,1%), agricultura (+6,2%) etc. Pe partea de utilizări, diminuarea PIB a fost influențată în cea mai mare parte de impactul negativ generat de consum, care s-a diminuat cu 4,7%, și de investiții (-3,4%), iar exportul net a avut un impact pozitiv, argumentat de creșterea cu 0,4% a volumului exporturilor de bunuri și servicii corelată cu o diminuare de 3% a volumului importurilor de bunuri și servicii.

Cererea externă anemică, consecințele crizei energetice, războiul din țara vecină sunt factorii de bază ce continuă să afecteze sectorul industrial. În ianuarie-august 2023 sectorul industrial a descrescut cu 6,3% față de aceeași perioadă din anul 2022. Industria prelucrătoare este ramura cea mai afectată de conflictul din regiune și conjunctura externă, descreșterea căreia (-8,2%) a produs cel mai mare impact negativ asupra sectorului industrial.

Recolta globală înaltă a culturilor cerealiere a influențat creșterea volumului producției agricole. Producția globală agricolă în toate categoriile de gospodării în ianuarie-septembrie 2023 a constituit circa 29 mild. lei și a fost superioară celei obținute în perioada similară 2022 cu 27,5% (în prețuri comparabile). Majorarea producției agricole a fost determinată de creșterea producției vegetale cu 46,1%. Producția din sectorul zootehnic s-a diminuat cu 4,2%.

Temperarea fluxurilor comerciale internaționale a condus la micșorarea venitului din vânzări în serviciile de transport cu 27,7% în luna august curent, iar în 8 luni 2023 - cu 21,6% (în termeni reali).

Diminuarea cererii de consum a populației și temperarea activității economice au redus veniturile din vânzări în comerț. Veniturile din vânzări în comerțul de bunuri cu amănuntul s-au diminuat cu 2,2% în ianuarie-august 2023, iar în comerțul de bunuri cu ridicata - cu 11%. Pe de altă parte, în sectorul de prestare a serviciilor populației se atestă creștere cu 10,8%, fiind impulsionată de cererea pentru activitățile de recreare, de agrement și activități de cazare și alimentație publică. Serviciile prestate întreprinderilor se mențin în scădere (-8,9%).

Crizele actuale mențin investițiile pe o traiectorie descendentă. În semestrul I 2023 volumul investițiilor în active imobilizate s-a diminuat cu 4,9%, însumând circa 12,2 mild. lei. Micșorarea investițiilor finanțate din credite și împrumuturi externe (-13,5%), precum și investițiilor proprii ale agenților economici (-12,5%) au constituit factorii de bază care au influențat diminuarea investițiilor. Totodată, investițiile finanțate din bugetul public național, după diminuarea considerabilă din anul 2022, au înregistrat o creștere cu 31,5%, fiind direcționate preponderent în infrastructura publică. Au fost în creștere și investițiile finanțate din împrumuturi interne (+11,7%), precum și investițiile străine (+15,1%).

Rata inflației se temperează, dar se menține la nivel ridicat. Rata inflației anuală (septembrie 2023 față de septembrie 2022) constituie 8,6%. Descreșterea cererii interne ca rezultat al politicii

monetare restrictive este factorul principal cu efect dezinflaționist. Totodată, diminuarea cererii externe, iarna caldă în regiunea europeană și crearea lanțurilor logistice noi au determinat scăderea prețurilor internaționale la resursele energetice, produsele alimentare și materia primă. Totuși, rata inflației se menține peste limita superioară a intervalului de variație al țintei inflației stabilite de BNM (5% +/- 1,5%).

Leul moldovenesc s-a apreciat față de dolarul american și Euro. În ianuarie-septembrie 2023 moneda națională a marcat o apreciere de 5,2% față de dolarul SUA în termeni nominali (de la 19,16 lei pentru 1 dolar american la 01.01.2023 până la 18,16 lei la 30.09.2023). Față de Euro leul moldovenesc s-a apreciat cu 6,1%. Stocul activelor valutare de rezervă ale BNM la sfârșitul lunii septembrie 2023 a constituit 4881,9 mil. dolari (asigurând 6,2 luni de import), majorându-se cu 9,1% comparativ cu nivelul înregistrat la sfârșitul anului 2022 și cu 15,5% - față de situația la 30.09.2022.

Se atestă semnale ale impactului relaxării politicii monetare. În contextul diminuării ratelor dobânzilor, cererea la credite a intrat pe o traiectorie pozitivă, astfel încât în 9 luni creditele noi au înregistrat majorare cu 5,4% față de perioada respectivă a anului 2022. Concomitent, dobânzile relativ înalte au determinat creșterea depozitelor noi atrase cu 5,7%. Masa monetară M3 a constituit la sfârșitul lunii septembrie 2023 circa 139,2 mild. lei și s-a majorat cu 20,4% față de aceeași dată a anului 2022 și cu 10,5% de la începutul anului curent.

Veniturile bugetare se mențin în creștere. În ianuarie-septembrie 2023 la Bugetul public național au fost încasate venituri în valoare de circa 73,9 mild. lei, ceea ce reprezintă o creștere cu 12,7% (în termeni nominali) comparativ cu perioada similară a anului 2022. Majorarea veniturilor a fost determinată în mare parte de creșterea încasărilor din impozite și taxe la mărfurile produse și serviciile prestate pe teritoriul Republicii Moldova, creșterii veniturilor salariale, rezultatelor pozitive ale agenților economici etc. Totodată, au fost realizate cu 21,7% mai multe cheltuieli, valoarea acestora însumând circa 82,1 mild. lei. Cea mai semnificativă contribuție la evoluția cheltuielilor totale au avut-o cheltuielile pentru protecția socială, învățământ și ocrotirea sănătății. Cumulativ în 9 luni 2023 deficitul bugetar a atins nivelul de circa -8,2 mild. lei și a fost în creștere de 4,3 ori comparativ cu ianuarie-septembrie 2022 (-1,9 mild. lei).

Datoria de stat administrată de Guvern este în ascensiune. La situația din 30 septembrie 2023 soldul datoriei de stat a atins nivelul de 98,3 mild. lei și a fost în creștere cu 15% față de aceeași situație a anului precedent. Datoria de stat internă însumează 39,8 mild. lei, în creștere cu 20,8% și datoria de stat externă - 3,2 mild. dolari SUA (58,5 mild. lei), care a sporit cu 20% (cu 11,4% - în monedă națională). Necesitatea de finanțare a deficitului bugetar înalt este factorul de bază care menține în creștere nivelul de îndatorare a țării.

Deficitul contului curent al balanței de plăți externe s-a îmbunătățit. Cererea internă slabă și prețurile internaționale reduse la resursele energetice și produsele alimentare au condus la diminuarea cu 12,6% a deficitului contului curent al balanței de plăți în semestrul I 2023, constituind 12,4% în raport cu PIB. Volumul remiterilor personale primite din străinătate se menține la nivelul perioadei similare a anului 2022. Intrările de investiții străine directe au fost în scădere cu 28,8%.

După creșterile accentuate din anul precedent, exporturile și importurile au intrat pe o traiectorie negativă. În ianuarie-august exporturile au constituit 2668,1 mil. dolari SUA, înregistrând o scădere de 9,8%. Diminuarea cererii externe, a potențialului de export (determinat în mare parte de producția agricolă redusă obținută în anul 2022 și producția industrială în

descreștere) și reducerea prețurilor externe sunt factorii de bază care au influențat involuția exporturilor. Exporturile de *mărfuri autohtone*, cu o pondere de 68,5% din total exporturi, au fost în scădere cu 13,7%, *reexporturile de mărfuri străine* s-au diminuat cu 0,2%. Valoarea importurilor a scăzut cu 3,1% în 8 luni, însumând 5709,2 mil. dolari. Importurile au depășit exporturile de 2,1 ori și, astfel, gradul de acoperire a importurilor cu exporturi a constituit 46,7%. Soldul negativ al balanței comerciale s-a majorat cu 3,7%.

Câștigul salarial mediu lunar brut s-a diminuat în termeni reali. În semestrul I 2023 câștigul salarial mediu lunar brut al unui salariat din economia națională a constituit 11 832 lei și s-a majorat cu 18,7% în termeni nominali față de semestrul I 2022. În termeni reali câștigul salarial s-a diminuat cu 1,3%. Exprimat în valută străină acesta a constituit circa 595 Euro sau 643 dolari SUA. În sfera bugetară câștigul salarial mediu lunar a constituit 9994,2 lei, în creștere cu 18,3% în termeni nominali. În termeni reali a scăzut cu 1,6%. În sectorul real al economiei câștigul salarial a constituit 12 472 lei și s-a majorat cu 18,7% în termeni nominali, iar în termeni reali a scăzut cu 1,3%.

Mărimea medie a **pensiei lunare** la 01.10.2023 a constituit 3671,05 lei și s-a majorat cu 16.7% (în termeni nominali) față de aceeași dată a anului 2022.

Numărul **șomerilor**, estimat conform definiției Biroului Internațional al Muncii (BIM), în trimestrul II 2023 a fost de 35,6 mii persoane și s-a majorat de circa 1,6 ori comparativ cu trimestrul II 2022 (25,7 mii).

Rata șomajului (ponderea șomerilor BIM în forța de muncă) la nivel de țară în trimestrul II 2023 a constituit 3,8%, fiind mai înaltă cu 1,4 p.p. față de trimestrul II 2022 (2,4%).

Numărul **șomerilor înregistrați** la oficiile forței de muncă în ianuarie-septembrie 2023 a constituit circa 19,3 mii persoane și a fost în descreștere cu 2,9% față de perioada similară a anului 2022.

Veniturile populației au crescut preponderent din contul prestațiilor sociale. Veniturile disponibile lunare ale populației în anul 2022 au constituit în medie pe o persoană 4 253 lei, în creștere față de anul 2021 cu 21,2% în termeni nominali, iar în termeni reali – în scădere cu 5,9%.

Cheltuielile medii lunare de consum ale populației au constituit în medie pe o persoană 3 712 lei, cu 22,1% mai mult în termeni nominali, iar în termeni reali – în scădere cu 5,1%. Populația cheltuie aproape jumătate din veniturile sale pentru procurarea produselor alimentare.

Minimul de existență în semestrul I 2023 a constituit în medie pe lună pentru o persoană 2867,4 lei, în creștere față de semestrul I 2022 cu 15,4% (în termeni nominali), iar în termeni reali – o diminuare de 4,0%.

1. Sectorul real

1.1. Produsul Intern Brut

Crizele anului precedent 2022 – seceta, creșterea accelerată a prețurilor, războiul din țara vecină – continuă să influențeze evoluția economiei naționale. Astfel, Produsul intern brut (PIB), cel mai important indicator macroeconomic care indică starea actuală a economiei, se menține în descreștere, diminuându-se cu 2,3% în prima jumătate a anului curent.

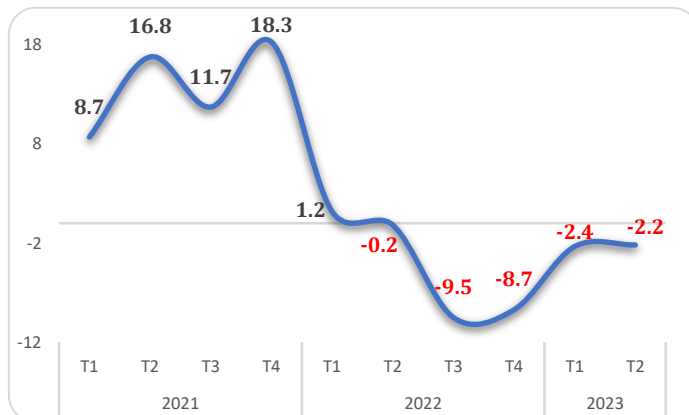
Fiind puternic influențat de majorarea costurilor de producție în contextul scumpirii materiilor prime și a resurselor energetice și de perturbarea/blocarea lanțurilor de aprovizionare, **sectorul industrial a fost în descreștere în perioada analizată și a sustras 2 p.p. din evoluția PIB.** Cea mai negativă contribuție asupra PIB a fost generată de industria prelucrătoare (-1,1 p.p.), VAB a căruia s-a diminuat cu 12%. Puternic a fost influențat și sectorul energetic (-0,9 p.p.), care s-a diminuat cu 33%. Totodată, industria extractivă s-a diminuat cu 18%, generând un impact nul asupra PIB, la fel ca și subramura de distribuție a apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare, care s-a majorat cu 2,2%.

În condițiile actuale, cererea de consum de bunuri din partea populației se menține în descreștere, fapt ce a **diminuat VAB în comerț intern cu ridicata și cu amănuntul cu 7,4% și a exercitat o contribuție de -1,4 p.p. la evoluția PIB.**

Incertitudinea majoră în contextul conflictului armat din țara vecină, menținerea prețurilor înalte la materialele de construcții și limitările bugetare au condus la **micșorarea cererii pentru serviciile de construcții.** În rezultat, VAB creată de activitatea de construcții s-a diminuat cu 15,3% și a sustras 1 p.p. din evoluția PIB.

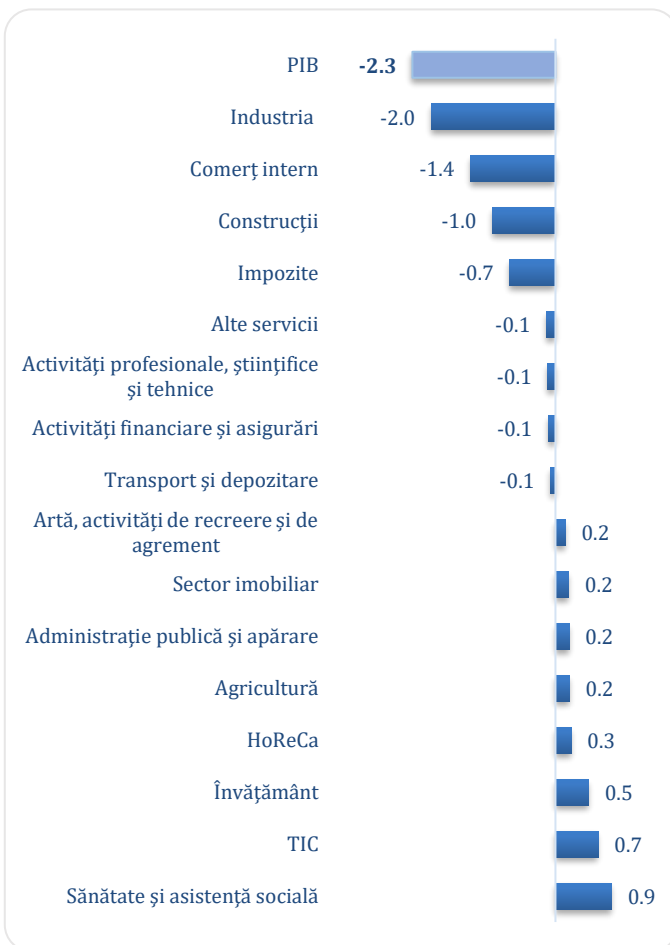
Totuși, unele activități economice au fost în creștere și au avut impact pozitiv asupra PIB în semestrul I 2023, printre care se evidențiază: sectorul de prestare a serviciilor în domeniul *sănătate și asistență socială* (creștere cu 17% și 0,9 p.p. contribuție), *sectorul TIC* (+10,2%, 0,7 p.p. contribuție), *învățământ* (+9%, 0,5 p.p. contribuție), *HoReCa* (+21%, 0,3 p.p. contribuție),

Figura 1.1. Evoluția trimestrială a Produsului intern brut în anii 2021-2023 (%)

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.2. Contribuția principalelor sectoare la evoluția PIB în semestrul I 2023 (p.p.)

Sursă: Biroul Național de Statistică

agricultură (+6,2%, 0,2 p.p. contribuție) etc. Aceste evoluții reflectă unele semnale de îmbunătățire a situației macroeconomice, întrucât nivelul cel mai inferior al recesiunii economice a fost depășit.

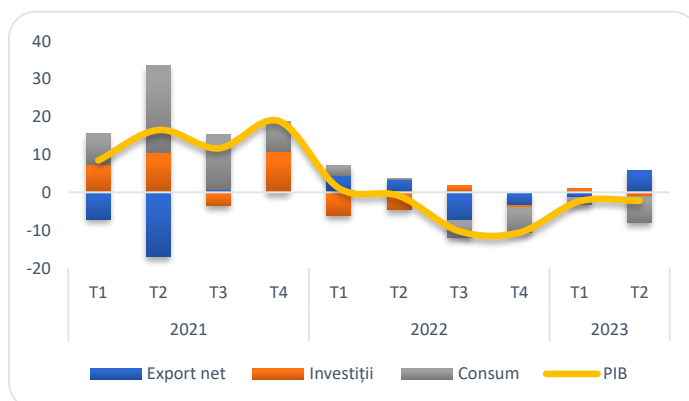
Pe partea cererii, descreșterea PIB a fost cauzată în cea mai mare măsură de reducerea consumului.

Diminuarea cererii de consum a contribuit cu -4,9 p.p. la dinamica PIB, fiind explicată în mare măsură de reducerea consumului privat (-4,7%). Factorii de bază care au diminuat consumul sunt aceiași: creșterea galopantă a prețurilor, erodarea veniturilor disponibile ale populației și înrăutățirea condițiilor de creditare în contextul înăsprii politicii monetare din anul precedent.

În semestrul I 2023 exporturile au crescut cu 0,4%, preponderent din contul exportului de servicii, care s-au majorat cu 8,9%, în timp ce exportul de bunuri s-a diminuat cu 4,3%. Totodată, importurile s-au diminuat cu 3%, influențate atât de importurile de bunuri (-3,2%), cât și de servicii (-1,9%). Prin urmare, **aceste evoluții au determinat un aport pozitiv de 2,3 p.p. a exportului net asupra PIB.**

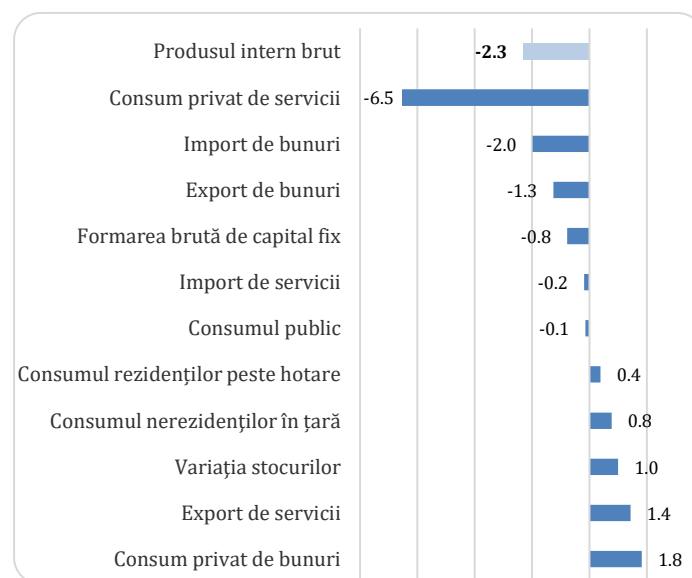
Activitatea investițională s-a diminuat. Cu o pondere de 20,5% în PIB, formarea brută de capital fix a influențat negativ PIB cu -0,8 p.p. Un impact substanțial a fost generat de investițiile în clădiri și construcții speciale, care s-au diminuat cu 5,8% și au contribuit cu -0,9 p.p. la PIB. Pe de altă parte, investițiile în mașini și utilaje, care au o importanță semnificativă pentru dezvoltarea sectorului real al economiei, s-au majorat cu 1,5% în semestrul I 2023 și au influențat cu 0,1 p.p. evoluția PIB. Variația stocurilor a fost pozitivă, influențând cu 1 p.p. asupra PIB, fapt ce a determinat o contribuție pozitivă a formării brute de capital (0,2 p.p.).

Figura 1.3. Evoluția trimestrială a Produsului intern brut pe utilizări și contribuția componentelor în anii 2021-2023 (%)

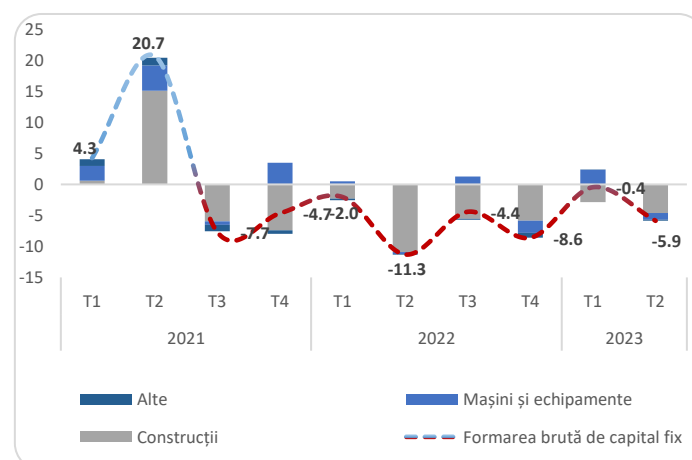
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.4. Contribuția principalelor componente la evoluția PIB în trimestrul I 2023 (p.p.)

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.5. Evoluția trimestrială a formării brute de capital fix și contribuția pe componente în anii 2021-2023 (p.p.)

Sursă: Biroul Național de Statistică

1.2. Industria

Efectele crizei energetice, situația economică complicată din regiune, diminuarea cererii externe și interne continuă să creeze dificultăți companiilor industriale, fapt ce menține în declin sectorul industrial. În perioada ianuarie-august 2023 a fost înregistrată o descreștere cu 6,3% a producției industriale, inclusiv în luna august cu 4%. Micșorarea producției industriale a fost generată de descreșterea producției în industria extractivă și în industria prelucrătoare. Totodată, s-a înregistrat creștere la producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat.

Industria prelucrătoare este cea mai afectată ramură a sectorului industrial, care s-a diminuat cu 8,2% în ianuarie-august, inclusiv cu 1,8% în luna august. Totuși, datele atestă temperarea ritmurilor de descreștere a industriei prelucrătoare, fapt datorat preponderent rezultatului pozitiv înregistrat în luna august de industria alimentară (+11,6%).

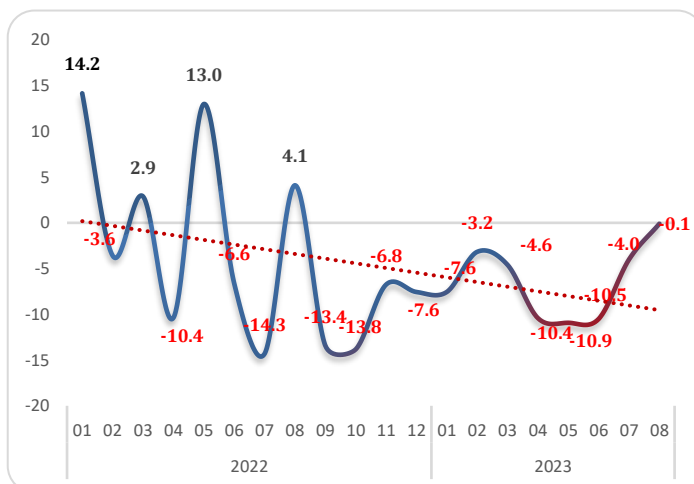
Industria alimentară, cu o pondere de 23% în structura industriei prelucrătoare, s-a menținut pe o traiectorie negativă în cele șapte luni ale acestui an (-21%). Însă, lansarea campaniei de recoltare a producției agricole vegetale și anul agricol mai productiv comparativ cu anul precedent sunt factorii care au favorizat revenirea în luna august a industriei alimentare pe un trend pozitiv. În special, majorarea producției se datorează creșterii de 2,2 ori a producției de ulei vegetal, în contextul creșterii producției de semințe de floarea soarelui cu circa 40%.

De asemenea, alte două subramuri ale industriei alimentare au revenit pe o traiectorie pozitivă: industria cărnii (+8% în iulie-august) și fabricarea produselor de brutărie și a produselor făinoase, care a fost în creștere cu 5% în perioada analizată.

Totuși, ale ramuri ale industriei alimentare se mențin în declin:

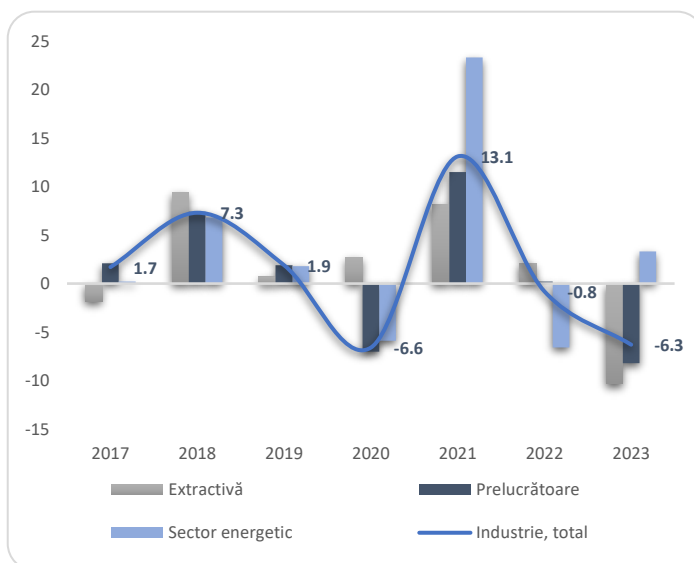
- fabricarea preparatelor pentru hrana animalelor: -38%
- prelucrarea și conservarea fructelor și legumelor: -38%
- fabricarea altor produse alimentare: -21%
- prelucrarea și conservarea peștelui, crustaceelor și moluștelor: -11%

Figura 1.6. Evoluția lunară a sectorului industrial în anii 2022-2023, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.7. Evoluția sectorului industrial în ianuarie-august, anii 2017-2023, % față de anul precedent

Sursă: Biroul Național de Statistică

- fabricarea produselor de morărit, a amidonului și produselor din amidon: -5%
- fabricarea produselor lactate: -3%

Diminuarea cererii pentru produsele industriei textile a generat descreșterea producției în subramura de fabricare a articolelor de îmbrăcăminte (-16%) și a produselor textile (-8%). De asemenea, ramura de producere a mobilei se menține în declin (-11%), fiind puternic influențată de micșorarea cererii interne și externe, precum și de costurile înalte de producere.

Printre alte ramuri importante ale industriei prelucrătoare care au contribuit negativ la evoluția sectorului industrial în ianuarie-august 2023 se evidențiază:

- fabricarea substanțelor și a produselor chimice
- fabricarea altor produse din minerale nemetalice (ciment, var, ipsos, articole din beton, ciment și ipsos)
- fabricarea articolelor din material plastic
- industria construcțiilor metalice și a produselor din metal
- fabricarea hârtiei și a produselor din hârtie
- tipărire și activități de servicii conexe tipăririi
- fabricarea încălțăminte

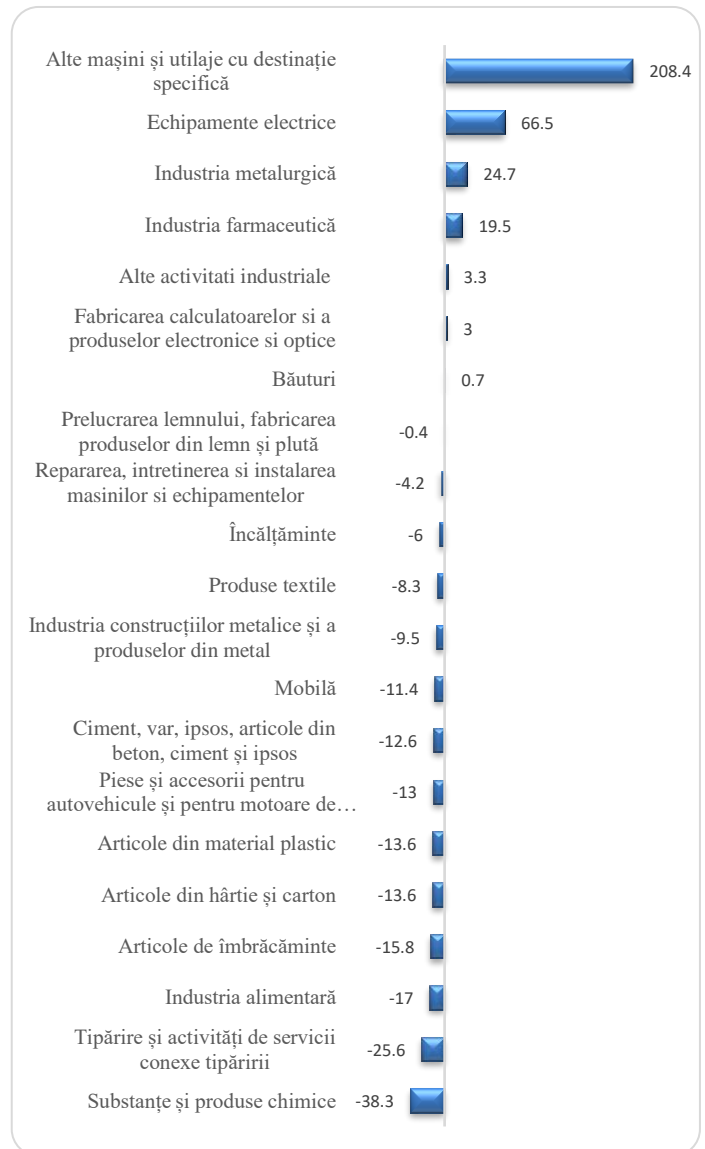
Industria de fabricare a mașinilor, utilajelor și echipamentelor, a produselor farmaceutice, băuturilor, echipamentelor electrice reprezintă acele subramuri ale industriei prelucrătoare care au avansat în acest an, influențând pozitiv sectorul.

De asemenea, printre alte sectoare industriale care au fost în creștere, dar au influențat mai puțin pozitiv evoluția industriei prelucrătoare se enumeră *industria metalurgică* (+25%) și *fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice* (+3%).

Factorii de bază care influențează evoluția sectorului industrial:

- ↓ Diminuarea cererii externe din partea țărilor partenere ale Republicii Moldova.
- ↓ Scăderea cererii interne în contextul reducerii veniturilor disponibile ale populației.
- ↓ Perturbarea lanțurilor de producție și de aprovizionare cu materie primă în contextul conflictului armat din Ucraina.
- ↑ Majorarea producției agricole vegetale.

Figura 1.8. Evoluția principalelor subramuri ale industriei prelucrătoare în ianuarie-august, 2023 (%)

Sursă: Biroul Național de Statistică

1.3. Agricultură

În ianuarie-septembrie 2023, producția globală agricolă s-a majorat cu 27,5% (în termeni reali), însumând circa 29 mild. lei. Creșterea producției globale agricole a fost determinată de majorarea producției vegetale.

↑ Producția vegetală s-a majorat cu 46,1%.

↓ Producția animalieră a scăzut cu 4,2%.

Majoritatea culturilor agricole au înregistrat creșteri și au influențat pozitiv producția vegetală în perioada ianuarie-septembrie 2023:

- grâu de toamnă și primăvară (în creștere de 1,8 ori)
- orz de toamnă și primăvară (+1,8 ori);
- porumb pentru boabe (+1,7 ori);
- rapiță (+2,7 ori);
- sfecla de zahăr (+2,4 ori);
- floarea soarelui (+39,1%);
- culturi bostănoase (+37,3%)
- fructe (+16,3%);
- legume (+9,2%) etc.

Culturile agricole care au înregistrat descreșteri ale roadei medii la hectar și au contribuit negativ la evoluția producției vegetale:

- nuci de cultură (în scădere de 15,6 ori);
- struguri (-0,7%);
- pomușoare de cultură (-1%).

Scăderea producției animaliere a fost determinată de descreșteri la toate categoriile:

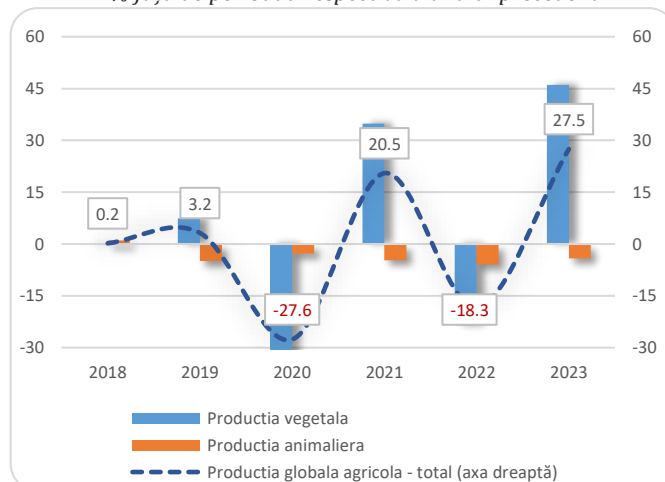
- producția de miere de albine (-14,3%);
- producția în masă vie a vitelor și păsărilor (-5%);
- producția de ouă (-2,1%);
- producția de lapte (-0,7%).

Factorul principal care determină evoluțiile negative în sectorul zootehnic este scăderea continuă a efectivului de animale (bovine, porcine, ovine și caprine).

Situația în sectorul zootehnic continuă să fie determinată de situația din gospodăriile populației, în care s-a produs o mare parte a producției animaliere (producția laptelui – 84,9%, producția de ouă – 56,5%, creșterea vitelor și păsărilor – 46,4%). Acestea au

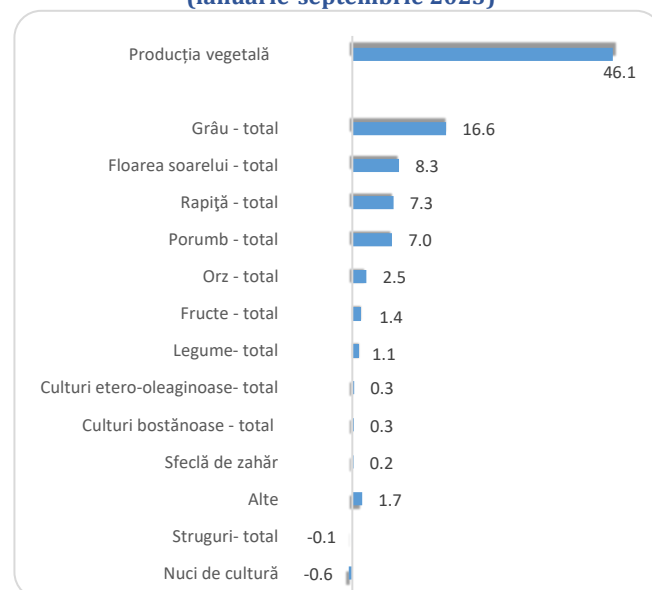
Figura 1.9. Evoluția producției agricole în ianuarie-septembrie, 2018-2023

în % față de perioada respectivă a anului precedent

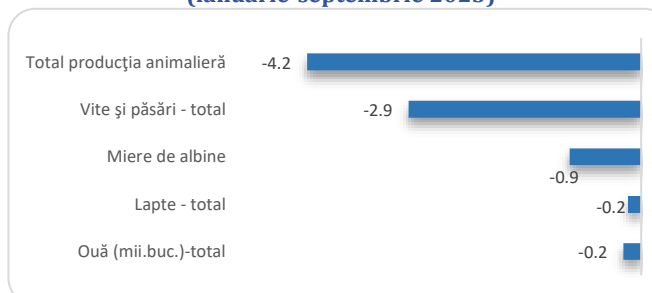
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.10. Gradul de influență a producției vegetale la creșterea (+), scăderea (-) volumului producției agricole, p.p. (ianuarie-septembrie 2023)

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.11. Gradul de influență a producției animaliere la creșterea (+), scăderea (-) volumului producției agricole, p.p. (ianuarie-septembrie 2023)

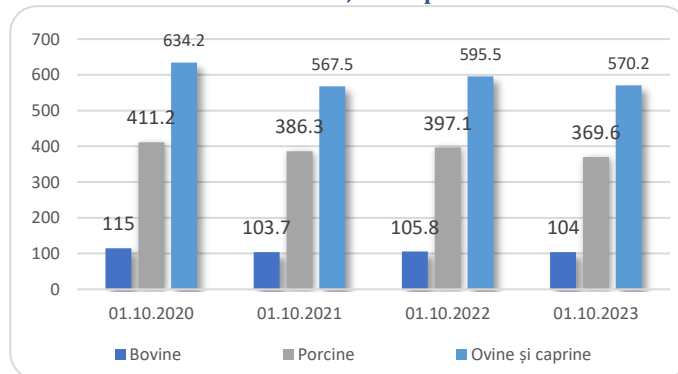

Sursă: Biroul Național de Statistică

înregistrat scăderi ale volumului producției (creșterii) vitelor și păsărilor (în masă vie) cu 5,5%, producției de lapte – cu 2,5% și producției de ouă - cu 9%.

Este pozitiv faptul că în întreprinderile agricole (inclusiv gospodăriile țărănești (de fermier) care au la bilanț animale) la situația din 1 octombrie 2023 comparativ cu data similară a anului 2022, a fost înregistrată o majorare a efectivului de animale: bovine – cu 11,6% (inclusiv vaci – cu 15,5%), ovine și caprine – cu 8,9%, păsări – cu 9,3%, fapt ce a rezultat cu o majorare de 16% a producției de lapte și cu 5,2% a producției de ouă în aceste gospodării. Totodată, creșterea efectivului în întreprinderile agricole nu recuperează scăderile efectivului de animale înregistrate în gospodăriile populației.

Figura 1.12. Efectivul de animale la situația din 1 octombrie 2020-2023, mii capete

Sursă: Biroul Național de Statistică

Factorii de bază ce au influențat evoluția sectorului agricol în ianuarie-septembrie 2023:

- ↓ Micșorarea efectivului de animale de toate tipurile, cu excepția efectivului păsări (+9,3%)
- ↓ Productivitatea scăzută a vacilor.
- ↓ Concentrarea efectivului de vaci în gospodăriile individuale ale populației (circa 83%).
- ↑ Creșterea numărului de vaci în cadrul întreprinderilor agricole (+15,5% la situația din 1 octombrie 2023 comparativ cu 1 octombrie 2022).

1.4. Transport

Venitul din vânzări în serviciile de transport s-a diminuat în luna august – cu 27,7%, iar în ianuarie-august 2023 - cu 21,6% (în termeni reali).

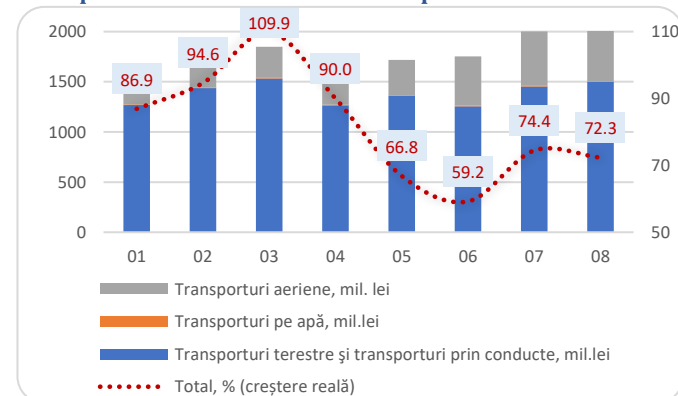
Pe tipuri de transport s-au obținut următoarele rezultate (în prețuri comparabile):

- ↓ Transporturi terestre și transporturi prin conducte: -30,7% în luna august; -26,8% în ianuarie-august 2023;
- ↓ Transporturi aeriene: -20,3% în luna august; -0,3% în ianuarie-august 2023;
- ↑ Transporturi pe apă: +52,3% în luna august; +38,7% în ianuarie-august 2023.

Cererea populației pentru serviciile de transport public este în creștere. În semestrul I 2023 numărul de pasageri a crescut cu 21,8% comparativ cu semestrul I 2022, fiind transportați în total circa 133,6 mil. pasageri.

Pe moduri de transport în semestrul I 2023 se atestă creșterea numărului de pasageri transportați practic pe toate căile: aeriană (în creștere cu 37,2%), feroviar

Figura 1.13. Evoluția lunară a veniturilor din vânzări a întreprinderilor din domeniul transporturilor în anul 2023

Sursă: Biroul Național de Statistică

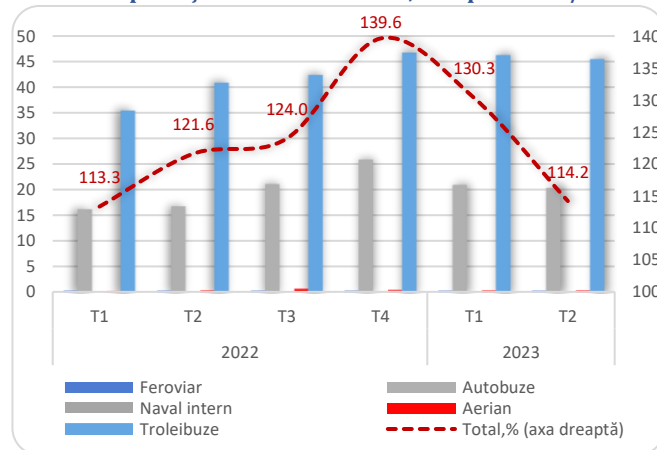
(+32,7%), rutier (autobuze și microbuze) - cu 25,3%. electric (troleibuze) – cu 20,2%. Numărul pasagerilor transportați cu transportul pe căi navigabile interioare (fluvial) a scăzut cu 18,8%.

Volumul mărfurilor transportate de întreprinderile de transport în ianuarie-iunie 2023 s-a diminuat cu 11,3%, determinat în totalitate de scăderile înregistrate în transportul feroviar (-15,8%), transportul rutier (-10,2%) și transportul fluvial (-1,2%). Majorarea volumului mărfurilor efectuate cu transportul aerian (+43,3%) nu a avut influență asupra volumului total de mărfuri transportate, fapt determinat de ponderea nesemnificativă a acestuia în structura serviciilor de transport.

Factorii de bază care au determinat evoluțiile în sectorul transporturilor:

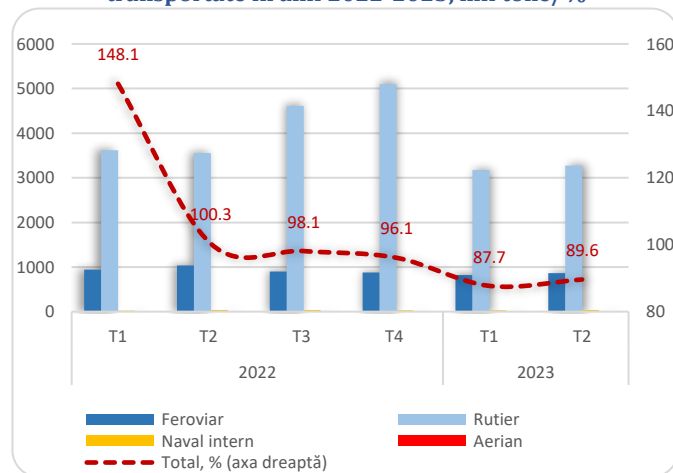
- ↓ Diminuarea fluxurilor comerciale internaționale, inclusiv a reexporturilor de produse petroliere către Ucraina.
- ↑ Cererea din partea populației pentru serviciile de transport public.
- ↑ Sporirea accesibilității și competitivității serviciilor de transport public.

Figura 1.14. Evoluția trimestrială a numărului de pasageri transportați în anii 2022-2023, mil. persoane/%

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.15. Evoluția trimestrială a volumului de mărfuri transportate în anii 2022-2023, mii tone/%

Sursă: Biroul Național de Statistică

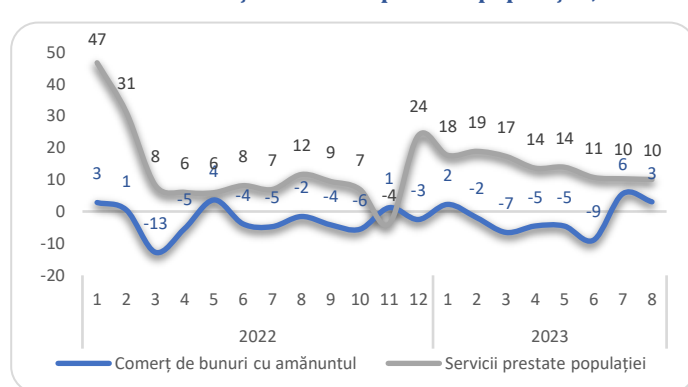
1.5. Comerțul intern de bunuri și servicii¹

Comerțul intern de bunuri cu amănuntul:

- ↑ august: 9,3 mil.lei, +3% (în prețuri comparabile);
- ianuarie-august: 61,3 mil.lei, -2,2% (în prețuri comparabile).

Cererea de consum a populației este în scădere, fiind influențată de prețurile ridicate și diminuarea veniturilor reale. În ianuarie-august 2023 în comerțul de bunuri cu amănuntul au fost înregistrate venituri din vânzări în sumă de 61,3 mil.lei, ceea ce este cu 9,8% mai mult (în termeni nominali) decât în aceeași perioadă a anului 2022. În termeni reali (deflatat la IPC), veniturile din vânzări s-au diminuat cu 2,2%, fapt ce

Figura 1.16. Evoluția lunară a volumului vânzărilor de bunuri cu amănuntul și serviciilor prestate populației, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

¹ Începând cu anul 2023, datele statistice privind vânzările (livrările) de mărfuri și servicii sunt elaborate de către Biroul Național de Statistică în baza declarațiilor TVA colectate de către Serviciul Fiscal de Stat de la plătitorii TVA.

sugerează că populația a achitat mai mult, dar cantitativ a consumat mai puțin în perioada analizată.

Serviciile prestate populației:

- ↑ august: 3,0 mil. lei, +10,8% (în prețuri comparabile);
- ↑ ianuarie-august: 18,7 mil. lei, +10% (în prețuri comparabile).

Serviciile de piață prestate populației se mențin în creștere, dar ritmurile se temperează. În perioada ianuarie-august 2023 veniturile din vânzări în sectorul de prestare a serviciilor de piață populației au constituit 18,7 mil. lei și s-au majorat cu 10% (în termeni reali) comparativ cu perioada similară din anul precedent.

În structura serviciilor prestate populației predomină activitățile de recreare, de agrement – 40%, activități de cazare și alimentație publică – 29%, servicii de sănătate – 19%, activități ale agențiilor turistice și ale turoperatorilor – 7%, învățământ – 2%, alte activități de servicii – 2%, reparații de calculatoare, de articole personale și de uz gospodăresc – 1%.

În contextul ameliorării situației epidemiologice, s-a majorat cererea pentru *serviciile de cazare și alimentație publică* (+19,8%), *serviciile de recreare și agrement* (+9,7%), *serviciile agențiilor turistice și tur-operatorilor* (+18,2%), *alte activități de servicii* (+29%). Totodată, este în descreștere cererea pentru *serviciile de sănătate* (-7%) și *învățământ* (-5%).

Comerțul de bunuri cu ridicata:

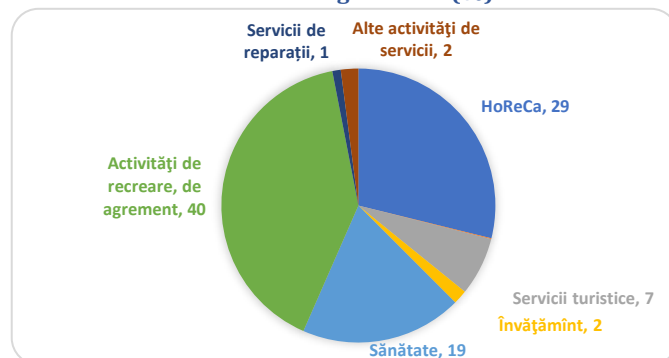
- ↓ august: 15,4 mil. lei, -11,1% în termeni reali (deflatat la IPC);
- ↓ ianuarie-august: 106 mil. lei, -21,8% (în termeni reali).

Activitatea întreprinderilor din sectorul comerț s-a diminuat semnificativ. În contextul crizelor actuale și reducerii cererii de consum, volumul tranzacțiilor comerciale ale întreprinderilor s-a redus cu 22% în ianuarie-august 2023, inclusiv cu circa 11% în luna august.

Serviciile prestate întreprinderilor:

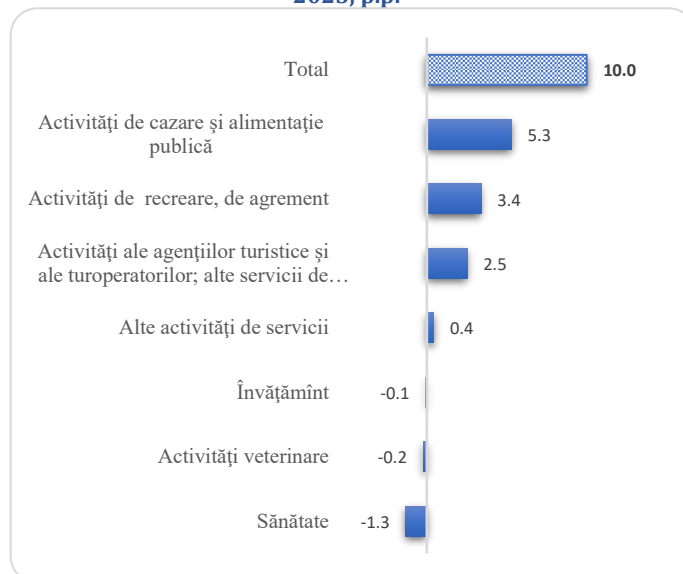
- ↓ august: 6 mil. lei, -8,1% în termeni reali (deflatat la IPC);
- ↓ ianuarie-august: 45,3 mil. lei, -8,9% (în termeni reali).

Figura 1.17. Structura serviciilor prestate populației în ianuarie-august 2023 (%)

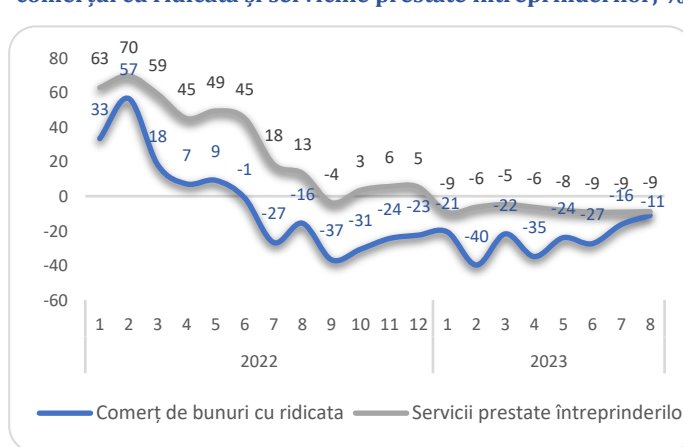
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.18. Contribuția (+/-) principalelor componente la evoluția serviciilor prestate populației în ianuarie-august 2023, p.p.

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.19. Evoluția lunară a veniturilor din vânzări în comerțul cu ridicata și serviciile prestate întreprinderilor, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Temperarea activității economice are impact negativ și asupra volumului serviciilor prestate întreprinderilor. În ianuarie-august 2023 veniturile încasate din serviciile prestate întreprinderilor au însumat 45,3 mil.lei, în diminuare cu 8,9% față de aceeași perioadă din anul precedent, inclusiv cu 8,1% în luna august.

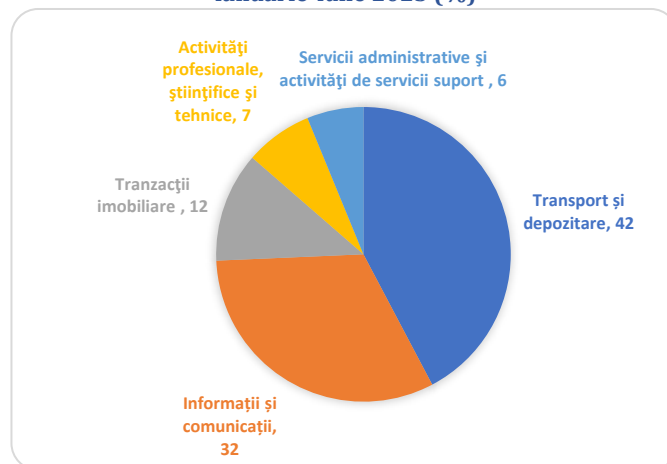
Ponderea cea mai mare în structura serviciilor prestate întreprinderilor revine serviciilor de transport și depozitare - 42%, informații și comunicații - 32%, tranzacții imobiliare - 12%, activități profesionale, științifice și tehnice - 7%, activități de servicii administrative și activități de servicii suport - 6%.

La evoluția veniturilor din vânzări în sectorul de prestare a serviciilor întreprinderilor cel mai negativ au contribuit serviciile prestate de sectorul *imobiliar*, veniturile cărora s-au diminuat cu 29%, după care serviciile prestate de sectorul *transport și depozitare* (-10,8%), involuție determinată de diminuarea fluxurilor comerciale, și *activitățile profesionale, științifice și tehnice* (-9,7%).

Factorii de bază care au influențat evoluția comerțului intern de bunuri și servicii în ianuarie-august 2023 au fost:

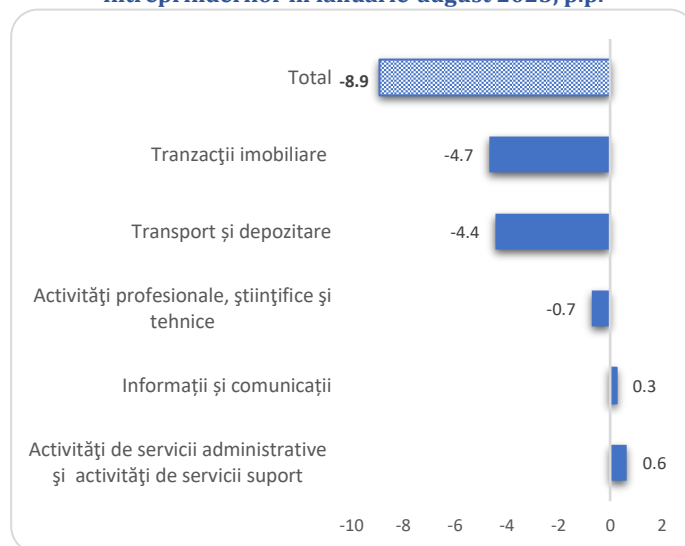
- 📉 Menținerea prețurilor înalte la bunuri și servicii.
- 📉 Erodarea puterii de cumpărare a populației în contextul diminuării veniturilor reale disponibile.
- 📉 Temperarea fluxurilor comerciale internaționale.
- 📈 Ameliorarea situației pandemice.

Figura 1.20. Structura serviciilor prestate întreprinderilor în ianuarie-iulie 2023 (%)

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.21. Contribuția principalelor componente la creșterea (+), descreșterea (-) serviciilor prestate întreprinderilor în ianuarie-august 2023, p.p.

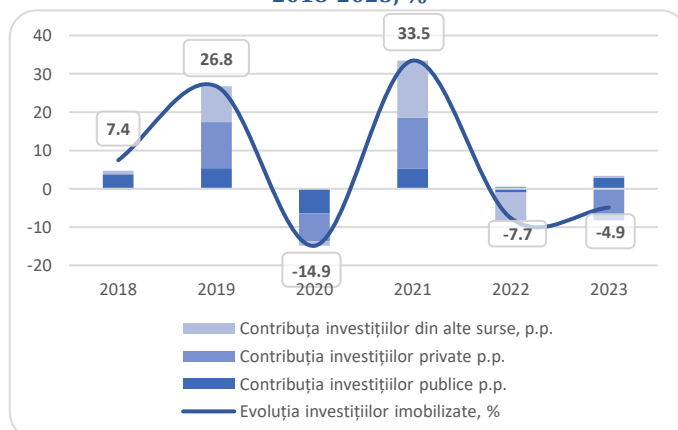
Sursă: Biroul Național de Statistică

1.6. Investiții în active imobilizate

Volumul investițiilor s-a diminuat în semestrul I 2023 cu 4,9%, însumând circa 12,2 mild. lei. Descreștere au înregistrat investițiile finanțate din sursele proprii ale agenților economici și din împrumuturile externe.

Diminuarea investițiilor finanțate de sursele proprii ale agenților economici a constituit principalul factor de diminuare a investițiilor în ianuarie-iunie 2023. Cu o pondere de circa 60,8% în total, acestea s-au diminuat cu 12,5%, contribuind cu 8,3 p.p. la diminuarea totală a investițiilor. Această situație este explicată de incertitudinile în rândul investitorilor create de războiul din țara vecină,

Figura 1.22. Evoluția volumului investițiilor în ianuarie-iunie 2018-2023, %

Sursă: Biroul Național de Statistică, calculele MDED

precum și scumpirea surselor de creditare, determinată de politica monetară antiinflaționistă din anul 2022.

Investițiile realizate din împrumuturi externe (7,2% din total) s-au micșorat cu 13,5%, contribuind în proporție de 22% la diminuarea totală a investițiilor. Aceste investiții sunt orientate preponderent în infrastructura publică, fiind o sursă importantă de finanțare.

Totodată, volumul investițiilor din surse străine au înregistrat o creștere cu 15,1%.

Investițiile publice (din bugetul de stat și bugetele locale) s-au majorat cu 31,5%, fiind orientate preponderent în infrastructura publică. Au crescut investițiile din bugetul de stat (+59,6%) și din bugetele unităților administrativ-teritoriale (+7,8%).

Investițiile în infrastructura publică au fost susținute și de finanțările din Fondul rutier, care au crescut cu 5,2% în semestrul I, 2023.

Investițiile finanțate de împrumuturi interne au înregistrat o creștere esențială (+11,7%).

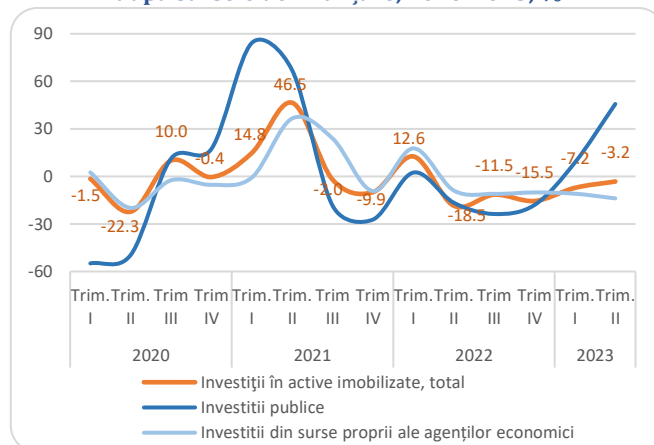
În semestrul I 2023, **după sursele de finanțare**, investițiile au înregistrat următoarele evoluții:

- surse proprii ale agenților economici: -12,5% (7426,7 mil. lei, contribuția -8,3 p.p.);
- credite și împrumuturi externe: -13,5% (875,6 mil. lei, contribuția -1,1 p.p.);
- surse străine: +15,1% (523,6 mil. lei, contribuția +0,5 p.p.);
- fondul rutier: +5,2% (337,2 mil. lei, contribuția +0,1 p.p.);
- credite și împrumuturi interne: +11,7% (1387,7 mil. lei, contribuția +1,1 p.p.);
- bugetul public național: +31,5% (1525 mil. lei, contribuția +2,8 p.p.).

Pe categorii de active s-au micșorat investițiile în clădiri rezidențiale și nerezidențiale și construcții ingineresti.

Investițiile în sectorul construcțiilor, cu o pondere de 45% din volumul total, s-au diminuat în ianuarie-iunie 2023 cu 17,6%. Au scăzut investițiile în toate tipurile de construcții, însă cel mai semnificativ au scăzut investițiile în clădirile rezidențiale (-31,1%), fiind constrânse de majorarea ratelor dobânzii la creditele

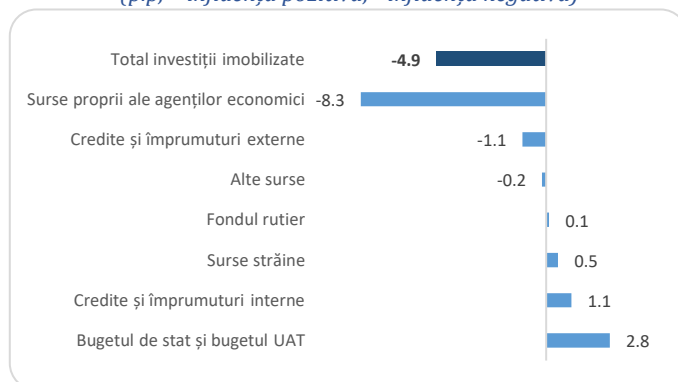
Figura 1.23. Evoluția trimestrială a volumului investițiilor după sursele de finanțare, 2020-2023, %

Sursă: Biroul Național de Statistică, calculele MDED

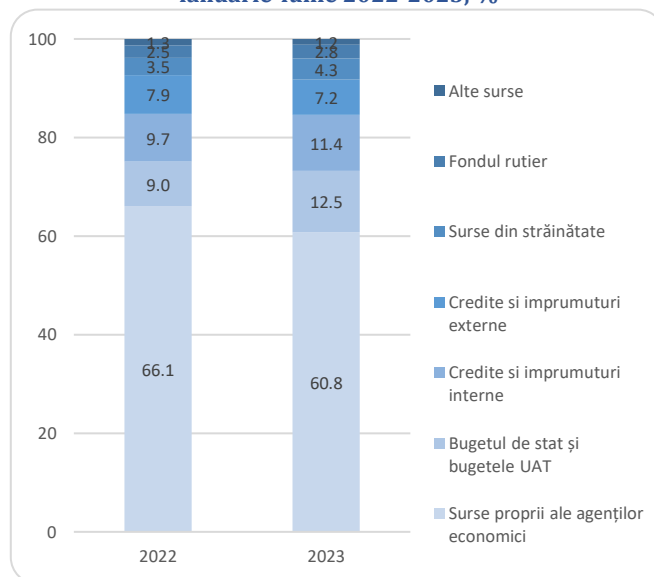
Figura 1.24. Sursele de finanțare ale investițiilor după contribuția acestora la evoluția investițiilor, în ianuarie-iunie 2023

(p.p., + influență pozitivă; - influență negativă)

Sursă: Biroul Național de Statistică, calculele MDED

Figura 1.25. Structura investițiilor după sursele de finanțare în ianuarie-iunie 2022-2023, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

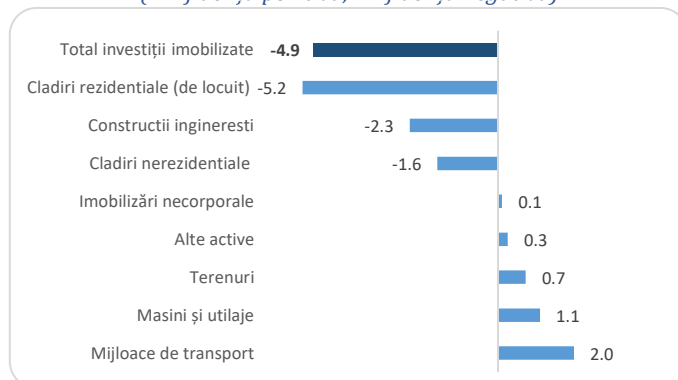
ipotecare în contextul politicii monetare restrictive din anul 2022.

Concomitent investițiile în mașini și utilaje, care au o importanță semnificativă pentru dezvoltarea sectorului real al economiei, s-au majorat cu 3,8%. De asemenea, au crescut investițiile în mijloace de transport (+19%) și în terenuri (+19,6%).

Analiza investițiilor după tipurile de active indică următoarele evoluții:

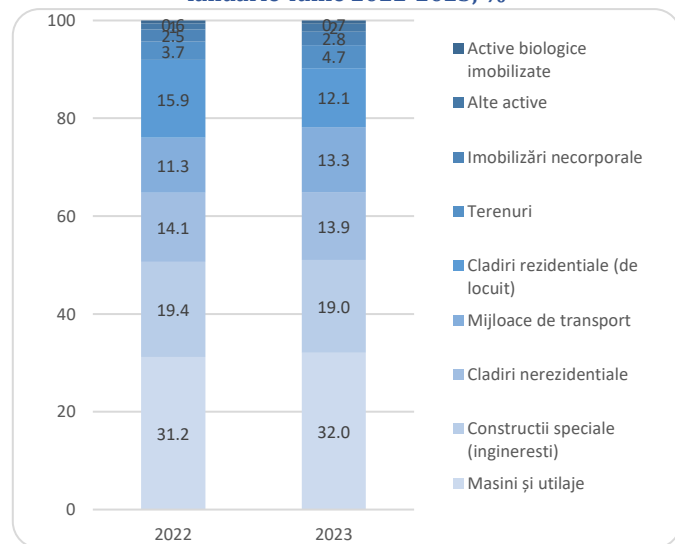
- clădiri de locuit (rezidențiale): -31,1% (1476,8 mil. lei, contribuția -5,2 p.p.);
- construcții ingineresti: -11,5% (2318,9 mil. lei, contribuția -2,3 p.p.);
- clădiri nerezidențiale: -10,8% (1699,4 mil. lei, contribuția -1,6 p.p.);
- imobilizări necorporale: +4,4% (336,1 mil. lei, contribuția +0,1 p.p.);
- terenuri: +19,6% (574,7 mil. lei, contribuția +0,7 p.p.);
- mașini, utilaje și instalații: +3,8% (3915,2 mil. lei, contribuția +1,1 p.p.);
- mijloace de transport: +19% (1619,5 mil. lei, contribuția +2 p.p.).

Figura 1.26. Gradul de influență asupra evoluției investițiilor pe tipuri de active, ianuarie-iunie 2023
(+ influență pozitivă; - influență negativă)

Sursă: Biroul Național de Statistică, calculele MDED

Figura 1.27. Structura investițiilor după tipuri de active în ianuarie-iunie 2022-2023, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Factorii principali care au influențat activitatea investițională în I semestru 2023 au fost:

- ↑ dezvoltarea proiectelor investiționale în infrastructura publică;
- ↓ incertitudinile în rândul investitorilor create de conflictul armat din Ucraina;
- ↓ scumpirea surselor de creditare, determinată de politica monetară antiinflaționistă

2. Sectorul monetar

2.1. Inflația

În luna septembrie 2023 rata inflației anuale a constituit 8.6% (față de septembrie 2022), continuând traiectoria descendentă. Reducerea cererii interne, precum și aprecierea monedei naționale au fost factorii principali cu efect dezinflaționist pe plan intern.

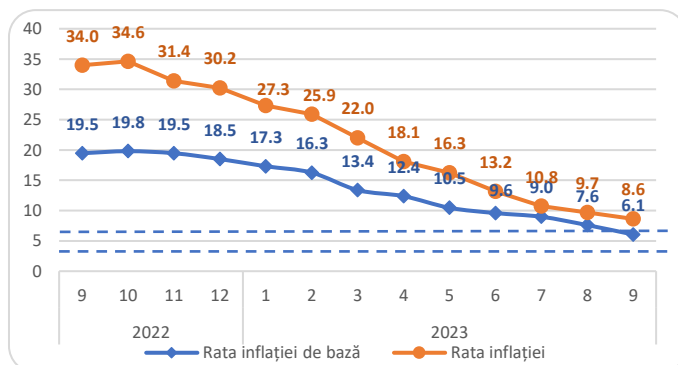
Totodată, contractarea cererii externe, iarna caldă în regiunea europeană și crearea lanțurilor logistice noi au determinat scăderea prețurilor internaționale la resursele energetice, produsele alimentare și materia primă, cu impactul respectiv asupra prețurilor interne. Totuși, rata inflației se menține peste limita superioară a intervalului de variație al țintei inflației stabilite de BNM (5% +/- 1,5%), reflectând impactul conflictului militar în Ucraina, secetei din vara anului trecut, precum și creșterilor anterioare ale prețurilor internaționale la produsele alimentare și la resursele energetice.

Rata inflației de la începutul anului (septembrie 2023 față de decembrie 2022) a constituit 4%, fiind mult mai joasă decât în septembrie 2022 (24,7%). Printre componentele de bază care au majorat indicele prețurilor de consum se enumeră tariful la încălzirea centrală, gazele naturale prin rețea, apă și canalizare, servicii de transport, prețurile la fructe etc.

Prețurile la produsele alimentare s-au majorat cu 2,6% și au contribuit cu 0,9 p.p. la creșterea IPC general. Cererea modestă, aprecierea monedei naționale și temperarea presiunilor din partea costurilor au contribuit la încetinirea creșterii prețurilor.

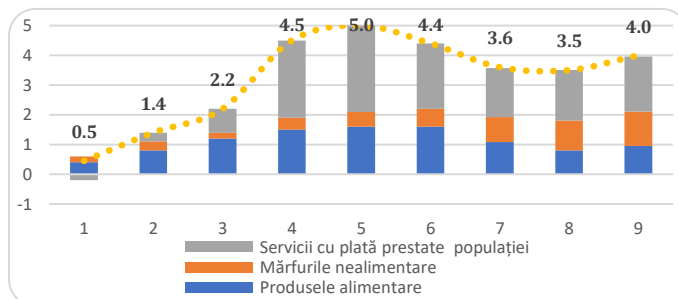
În special, s-au majorat prețurile la fructe proaspete cu 23,9%; pește și conserve din pește – cu 19%. Concomitent, au scăzut prețurile la ouă cu 22,3%; ulei vegetal – cu 16,3%; legume – cu 10,6% și produse de morărit și de panificație – cu 1,1%.

Figura 2.1. Dinamica ratei anuale a inflației, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 2.2. Contribuția principalelor componente la rata inflației față de decembrie a anului precedent (p.p.)

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 2.3. Contribuția prețurilor la principalele produse, mărfuri și servicii la creșterea totală a IPC general, septembrie față de decembrie 2022, p.p.

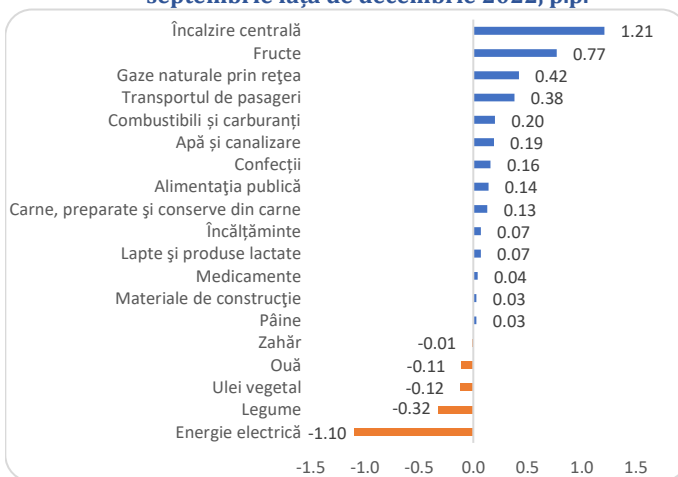
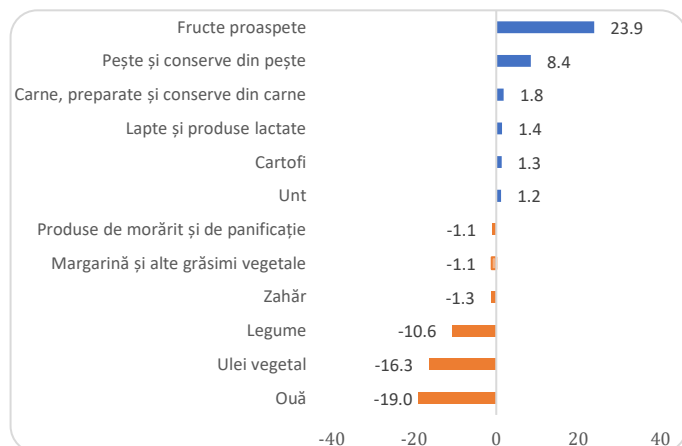
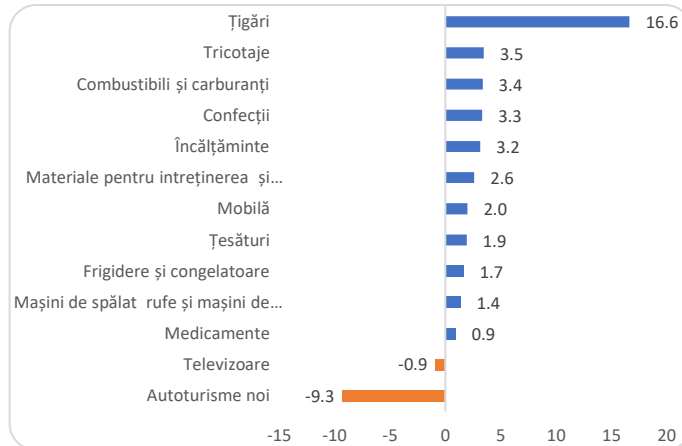

Figura 2.4. Creșterea (+) /scăderea (-) prețurilor la principalele produse alimentare, luna septembrie față de decembrie 2022, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 2.5. Creșterea (+) /scăderea (-) prețurilor la principalele mărfuri nealimentare, septembrie față de decembrie 2022, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

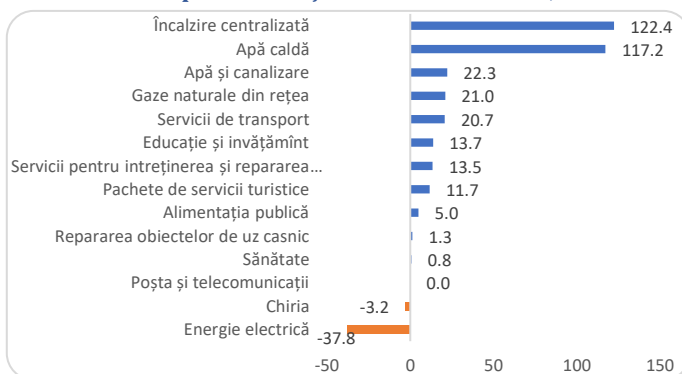
Sporirea prețurilor la mărfurile nealimentare cu 2,9% a contribuit cu 1,2 p.p. la IPC. Majorarea cotei accizelor la țigări a fost factorul principal care a determinat creșterea prețurilor la mărfurile nealimentare (0,3 p.p.). Cele mai accentuate creșteri de preț se atestă la țigări - cu 16,6%; combustibili și carburanți - cu 3,4%; confecții - cu 3,3%; încălțăminte - cu 3,2%; materiale de construcții - cu 2,6%; mobilă - cu 2% etc. Concomitent, s-au diminuat prețurile la autoturisme noi cu 9,3% și televizoare - cu 0,9%.

Anularea în luna aprilie a compensațiilor acordate de către Guvern pentru timpul de iarnă este factorul principal care a determinat majorarea tarifelor la servicii cu 7,7%, contribuind cu 1,9 p.p. la IPC. Creșterea tarifelor pentru încălzirea centralizată a influențat IPC cu 1,2 p.p., pentru gazele naturale - cu 0,4 p.p., pentru apă caldă și pentru apă și canalizare - cu câte 0,2 p.p. Concomitent, tarifele la energia electrică au avut contribuție negativă de -1,1 p.p, urmare ajustării tarifelor la energia electrică de către ANRE la sfârșitul lunii decembrie 2022, aprilie și iulie curent.

Încetinirea bruscă a creșterii economice globale și materializarea riscurilor de intrare în recesiune sunt factorii de bază care temperează presiunile asupra prețurilor.

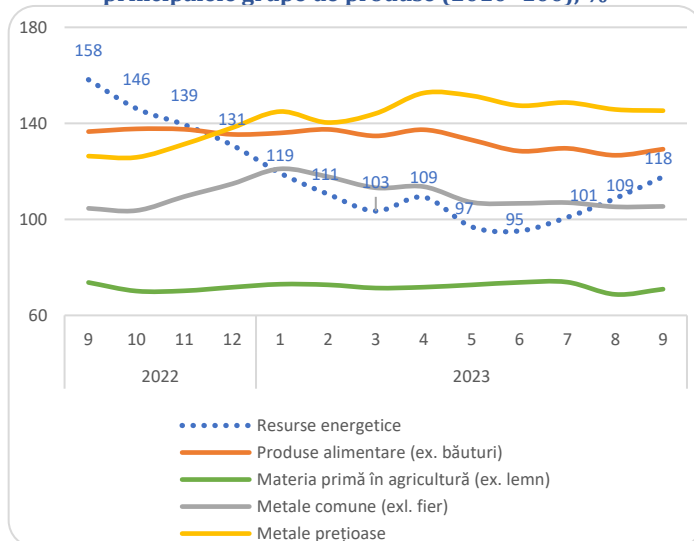
Conform datelor Băncii Mondiale, indicele prețului mediu la resursele energetice crește a treia lună consecutiv: cu 6% în iulie, cu 7,8% - în august și cu 8,3% - în septembrie, în general datorită creșterii prețului la petrol. Totodată, nivelul acestuia este cu

Figura 2.6. Creșterea (+) /scăderea (-) tarifelor la principalele servicii prestate populației, luna septembrie față de decembrie 2022, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 2.7. Dinamica indicilor prețurilor internaționale la principalele grupe de produse (2010=100), %

Sursă: <https://www.worldbank.org/en/research/commodity-markets>

10,1% mai mic față de luna decembrie 2022 și cu 27,3% - față de iunie 2022 (atunci când a fost atins cel mai înalt nivel al prețurilor). Prețurile la materia primă agricolă (exclusiv lemn), de asemenea, s-au micșorat de la începutul anului cu 1,1%, la produsele alimentare (exclusiv băuturi) – cu 4,5%, la metale comune – cu 8,2%. Concomitent, prețurile la metale prețioase s-au majorat cu 5,2%.

2.2. Cursul de schimb și piața valutară

În ianuarie-septembrie 2023 moneda națională a marcat o apreciere de 5,2% față de dolarul SUA în termeni nominali (de la 19,16 lei pentru 1 dolar american la 01.01.2023 până la 18,16 lei la 30.09.2023). Față de Euro leul moldovenesc s-a apreciat cu 6,1%.

Factorii de influență asupra cursului de schimb

- ↕ fluctuațiile dolarului SUA și a monedei Euro pe piețele valutare internaționale;
- ↑ oferta de valută mai mare decât cererea pe piața valutară internă;
- ↓ intervențiile Băncii Naționale a Moldovei pe piața valutară internă sub formă de cumpărări de valută.

În ianuarie-septembrie 2023 oferta netă de valută de la persoanele fizice a depășit cererea netă de valută din partea agenților economici cu 2,2%.

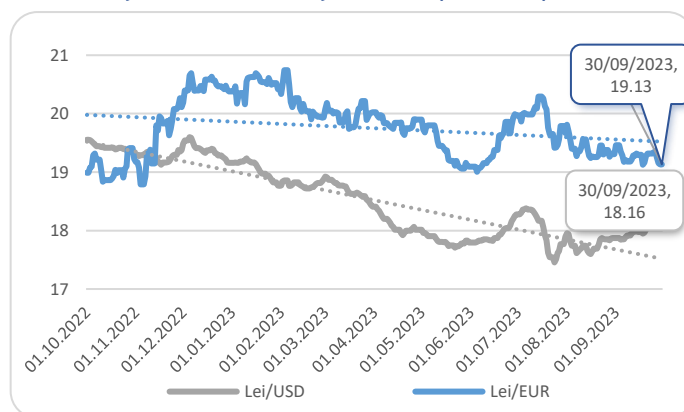
- ↑ **Oferta netă** de la persoanele fizice a constituit 2167 mil. dolari și s-a majorat cu 29,4% față de ianuarie-septembrie 2022.
- ↓ **Cererea netă** de valută din partea persoanelor juridice a constituit 2120,2 mil. dolari și s-a majorat cu 0,7%.

În raport cu luna precedentă, oferta netă de valută a scăzut cu 13%, iar cererea netă de valută - cu 27,8%. În aceste condiții în luna septembrie BNM nu a intervenit pe piața valutară locală.

Stocul activelor valutare de rezervă ale BNM la sfârșitul lunii septembrie 2023 a constituit 4881,9 mil. dolari (asigurând 6,2 luni de import), majorându-se cu 9,1% comparativ cu nivelul înregistrat la sfârșitul anului 2022 și cu 15,5% - față de situația la 30.09.2022.

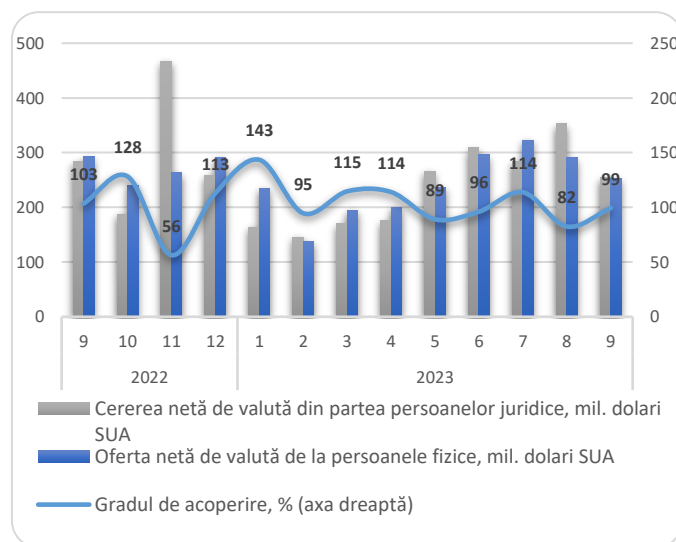
Factorii principali de modificare a stocului activelor valutare de rezervă:

Figura 2.8. Evoluția cursului de schimb al monedei naționale față de dolarul SUA și Euro, Lei/USD, Lei/EUR

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 2.9. Gradul de acoperire a cererii nete de valută străină din partea agenților economici prin oferta netă de valută străină de la persoanele fizice, %

Sursă: Banca Națională a Moldovei

- ↓ plățile aferente serviciului datoriei publice externe a Republicii Moldova (487,4 mil. dolari);
- ↓ deprecierea cursurilor de schimb ale valutelor componente ale rezervelor valutare în raport cu dolarul SUA (154,5 mil. dolari);
- ↓ ieșirile nete aferente rezervelor obligatorii în valută ale băncilor licențiate (83,1 mil. dolari);
- ↑ înregistrarea creditelor și a granturilor în favoarea Ministerului Finanțelor și pentru suport bugetar (481,9 mil dolari);
- ↑ intervențiile pe piața valutară internă sub formă de cumpărări de valută (329,9 mil dolari);
- ↑ aprecierea cursurilor de schimb ale valutelor componente ale rezervelor valutare în raport cu dolarul SUA (139,7 mil dolari).

2.3. Indicatorii monetari

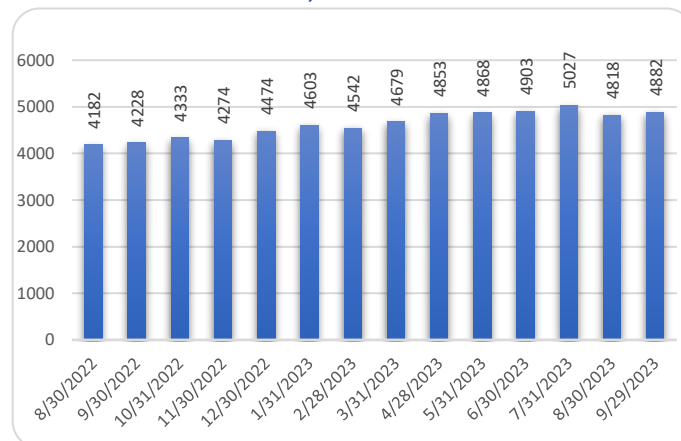
Inversarea traiectoriei inflației anuale și conturarea unor presiuni dezinflaționiste pronunțate din partea cererii agregate sunt factorii de bază care au determinat BNM să relaxeze politica monetară. Astfel, conform deciziei BNM din 03.06.2023, rata de bază a fost micșorată cu 4 p.p., până la 6%, iar de la începutul anului rata de bază s-a micșorat cu 14 p.p.

Portofoliul total de credite al băncilor la finele lunii septembrie 2023 s-a majorat cu 1,1% de la începutul anului, soldul total însumând 62,3 mild. lei. Majorarea portofoliului de credite s-a datorat creșterii creditării persoanelor fizice.

Cu o pondere de 60,6% din portofoliul total, soldul portofoliului de credite acordate **agenților economici** a însumat la sfârșitul lunii septembrie 37,8 mild. lei, micșorându-se de la începutul anului cu 1,6%. Micșorarea portofoliului de credite acordate persoanelor juridice a fost determinată de creditele acordate comerțului, care având cea mai mare pondere de 35,3% din portofoliu total, s-a micșorat de la începutul anului cu 4%, iar cele acordate industriei alimentare (11,1%) – cu 4,4%. Totodată, creditele direcționate agriculturii (12,4%) s-au majorat cu 5%.

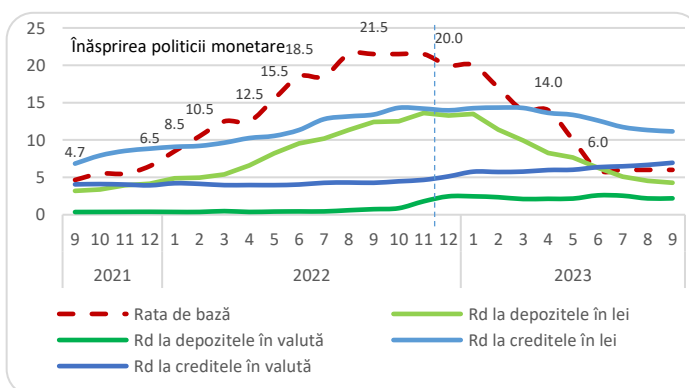
Cererea la credite din partea persoanelor juridice este în creștere. Volumul creditelor noi acordate persoanelor juridice în ianuarie-septembrie s-a majorat cu 3% față de perioada respectivă din 2022,

Figura 2.10. Activele oficiale de rezervă ale Băncii Naționale a Moldovei, mil. dolari SUA

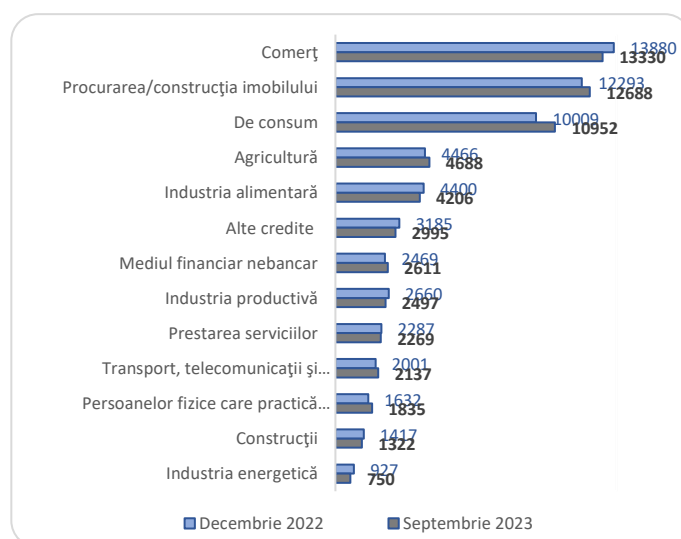
Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 2.11. Evoluția ratei de bază și a ratelor dobânzii la depozite și credite, %

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 2.12. Portofoliul de credite pe sectorul bancar la sfârșitul perioadei, mil. lei

Sursă: Banca Națională a Moldovei

constituind 27,6 mild. lei. Cererea pentru credite noi crește preponderent datorită creditării sectorului agricol, transporturilor și mediului financiar nebanclar.

Rata dobânzii la creditele acordate în monedă națională (58,9% din suma totală) s-a micșorat în luna septembrie cu 2,4 p.p. de la începutul anului, iar la creditele acordate în valută străină s-a majorat cu 1,6 p.p.

La finele lunii septembrie 2023 portofoliul de credite acordate **persoanelor fizice** a atins 24,5 mild. lei, fiind în creștere cu 5,5% de la începutul anului. Majorarea portofoliului de credite a fost condiționată de creditele direcționate spre consum (44,6% din portofoliu total), și creditele acordate pentru procurarea/construcția imobilului (51,7%) care au crescut cu 9,4% și 3,2%, respectiv, în timp ce alte credite (3,7%) s-au diminuat cu 0,4%.

În ianuarie-septembrie curent volumul creditelor noi acordate persoanelor fizice s-a majorat cu 13,3% față de 9 luni 2022, constituind 9211,3 mil. lei.

Creșterea a fost asigurată de înviorarea creditelor de consum (75% în total), care s-au majorat cu 29,6% față de ianuarie-septembrie 2022. Această tendință a fost determinată de micșorarea cu 5 p.p. a ratei dobânzii la creditele acordate în monedă națională care formează 96,8% din total.

Creditele pentru imobil (23% din volumul total al creditelor noi acordate persoanelor fizice) rămân în descreștere cu 15,9%, fiind urmate de **creditele pentru alte scopuri** (2,1% din total) - în diminuare cu 33,5%.

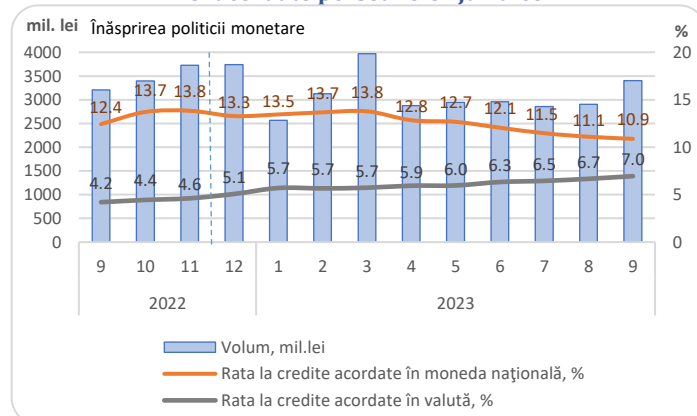
Gradul de acoperire a creditelor prin depozite a fost la nivel de 158,8%. Aceasta indică faptul că există resurse pentru intensificarea creditării, iar băncile comerciale dispun de lichiditatea necesară pentru finanțarea economiei.

Dobânzile relativ înalte au continuat să influențeze creșterea economiilor. Astfel, soldul depozitelor la sfârșitul lunii septembrie 2023 s-a majorat de la începutul anului cu 12,7%, atingând un volum de 103,3 mild. lei.

Soldul depozitelor în monedă națională (63,9% din volumul total) a crescut cu 16,6%, iar în valută străină – cu doar 6,4%.

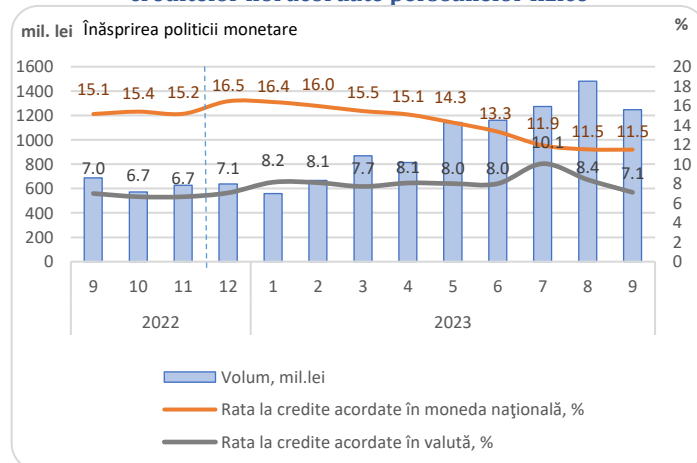
În ianuarie-septembrie 2023 au fost atrase depozite noi în valoare de 143,1 mild. lei, sau cu 4,4% mai mult

Figura 2.13. Dinamica lunară a ratelor dobânzilor și creditelor noi acordate persoanelor juridice

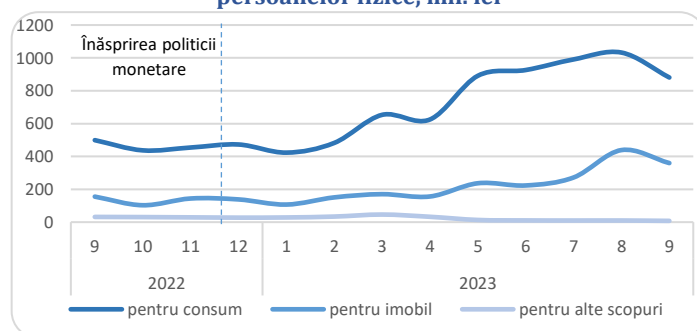
Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 2.14. Dinamica lunară a ratelor dobânzilor și creditelor noi acordate persoanelor fizice

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 2.15. Dinamica lunară a creditelor noi acordate persoanelor fizice, mil. lei

Sursă: Banca Națională a Moldovei

comparativ cu perioada respectivă din anul trecut. Circa 31 mild. lei (21,7%) au constituit depozitele noi la termen, fiind în creștere cu 5,7%.

Persoanelor fizice le revin 77,2% (23,9 mild. lei) din volumul total al depozitelor noi la termen – cu 12,8% mai mult decât în ianuarie-septembrie 2022. Concomitent, volumul depozitelor noi la termen atrase de la **persoanele juridice** s-a diminuat cu 12,7%.

Totuși, de la începutul anului 2023, în contextul diminuării ratelor la depozite, se atestă semnale de temperare a depozitelor atrase, fiind înregistrată diminuare (față de luna precedentă): în luna ianuarie - cu 36,3%, în februarie – cu 18,1%, în martie – cu 1,6% și în aprilie – cu 24,3%, în iulie – cu 5,4%, în septembrie – cu 2,3%.

Depozitele au avut cea mai semnificativă contribuție pozitivă la creșterea masei monetare. La sfârșitul lunii septembrie 2023 masa monetară M3 a constituit 139,2 mild. lei și s-a majorat cu 10,5% comparativ cu situația de la sfârșitul lunii decembrie 2022, creștere influențată preponderent de majorarea depozitelor (+9,2 p.p. contribuție), în timp ce contribuția banilor în circulație a fost 1,3 p.p.

Figura 2.16. Soldul depozitelor și ratele dobânzii

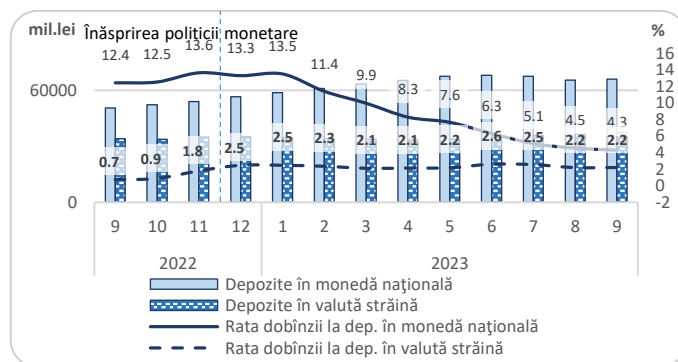

Figura 2.17. Dinamica lunară a depozitelor noi la termen atrase de la persoane fizice

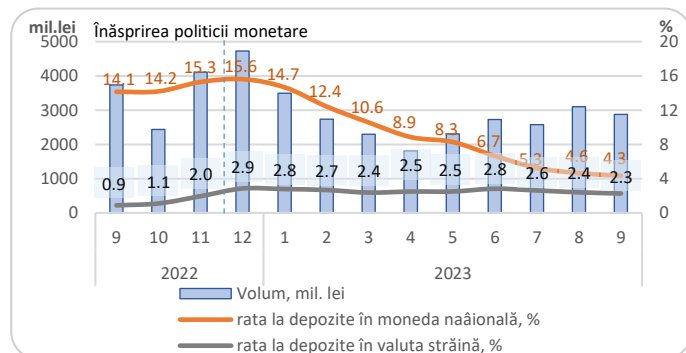
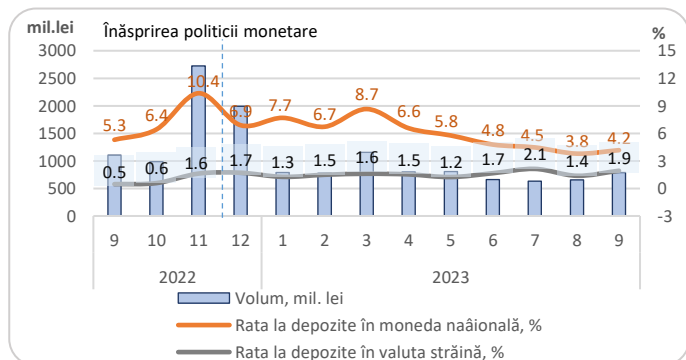

Figura 2.18. Dinamica lunară a depozitelor noi la termen atrase de la persoane juridice

3. Finanțe publice

3.1. Bugetul public național

Conform datelor Ministerului Finanțelor, în ianuarie-septembrie 2023 la Bugetului public național au fost încasate venituri în valoare de 73 874,4 mil. lei, sau cu 12,7% mai mult față de aceeași perioadă din anul precedent. Totodată, în perioada de raport au fost realizate cheltuieli în sumă de 82 114,6 mil. lei, cu 21,7% mai mult.

În 9 luni 2023, deficitul bugetar s-a soldat cu -8 240,2 mil. lei și s-a majorat de circa 4,3 ori comparativ cu perioada similară 2022 (-1 916,8 mil. lei).

Evoluția veniturilor a fost determinată în mare parte de **încasările din impozite și taxe pe mărfuri și servicii**, care în ianuarie-septembrie 2023 s-au majorat cu 7,5% și au generat o contribuție semnificativă la creșterea veniturilor publice (3,3 p.p.).

În structura impozitelor și taxelor pe mărfuri și servicii se evidențiază veniturile din TVA la mărfurile produse și serviciile prestate pe teritoriul Republicii Moldova, care au crescut cu 18,5%, semnalând relansarea consumului intern.

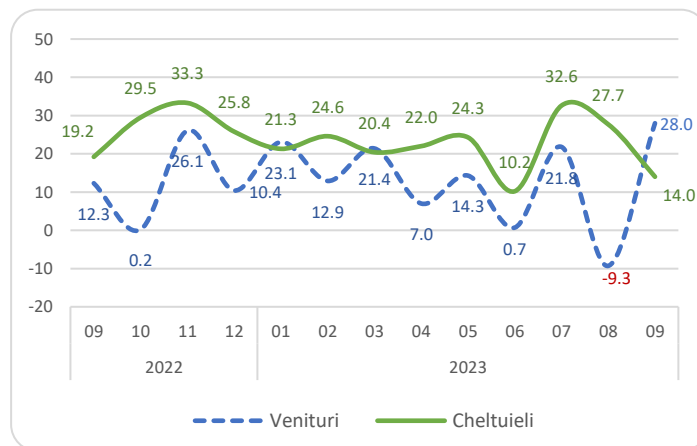
În același timp, se atestă o diminuare a veniturilor din TVA la mărfurile importate (-2,4%). Descreșterea prețurilor externe și aprecierea monedei naționale sunt factorii de bază care au diminuat valoarea mărfurilor importate, fapt ce a influențat reducerea încasărilor din TVA pe importuri.

Încasările din accize sunt în creștere. De la începutul anului 2023, veniturile obținute din accize s-au majorat cu 22,3% în contextul creșterii cotelor la anumite categorii de mărfuri și extinderii listei subiecților care au obligația de a calcula și achita accize.

Se mențin în creștere încasările din veniturile salariale. Veniturile din prime de asigurare obligatorie de asistență medicală s-au majorat cu 18,7% și cu 16,5% - din contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii. În rezultat, veniturile din contribuțiile salariale au influențat cu 4,7 p.p. creșterea veniturilor publice totale.

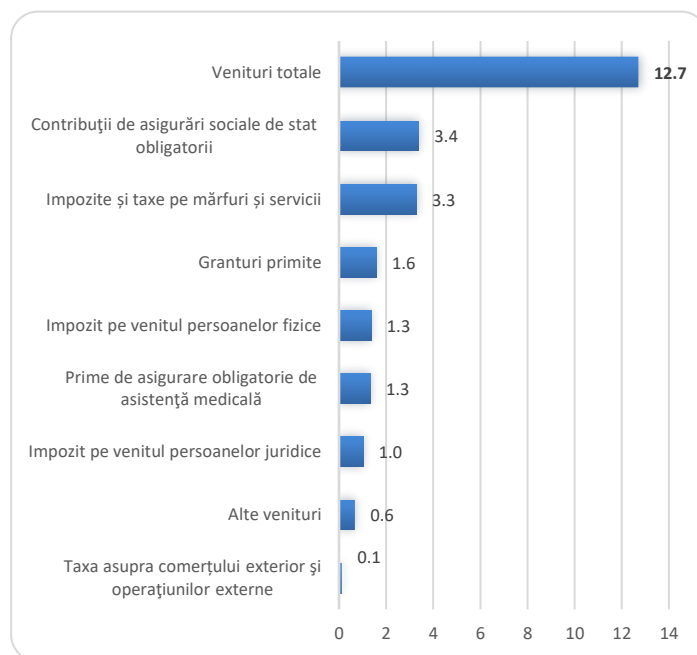
Au fost în creștere și **încasările pe venitul atât al persoanelor fizice (+20,4%), cât și al persoanelor juridice (+10%)**, ceea ce denotă că activitatea agenților economici înregistrează rezultate pozitive în pofida

Figura 3.1. Evoluția lunară a veniturilor și cheltuielilor bugetare, %

Sursă: Ministerul Finanțelor

Figura 3.2. Contribuția componentelor la creșterea veniturilor bugetare (p.p.), ianuarie-septembrie 2023

Sursă: Ministerul Finanțelor

crizelor care s-au suprapus. Creșterile înregistrate la acest grup de venituri au exercitat un impact de 2,3 p.p. la evoluția veniturilor publice totale.

Intrările de granturi s-au majorat. În perioada ianuarie-septembrie 2023 au fost primite granturi de la organizații internaționale pentru realizarea proiectelor investiționale în valoare de 3368,6 mil. lei, valoare mai mare cu 43,8% comparativ cu aceeași perioadă din anul precedent (2343 mil. lei), contribuind pozitiv la creșterea veniturilor BPN cu 1,9 p.p.

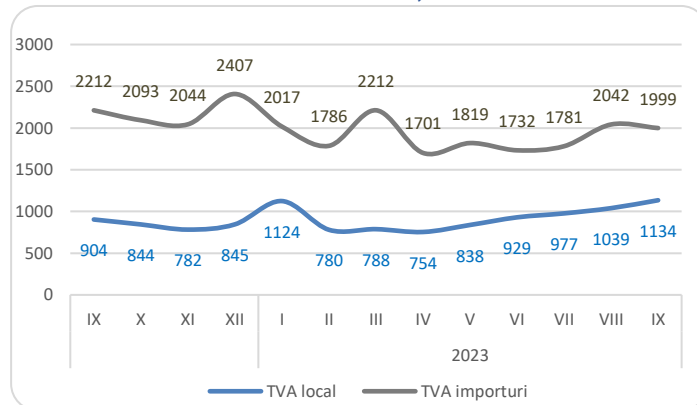
În ianuarie-septembrie 2023, categoria „**Alte venituri**” a înregistrat o creștere de 13% față de perioada similară din anul precedent și a influențat veniturile bugetare totale cu 0,6 p.p. Au crescut încasările la pozițiile „*venituri din proprietate*” (+43,4%), „*alte venituri și venituri neidentificate*” (+34,3%), „*amenzi și sancțiuni*” (+15,2%), „*venituri din vânzarea mărfurilor și serviciilor*” (+2,2%).

Situația economică complicată din regiune și consecințele crizei energetice **mențin cheltuielile bugetare în creștere**, generând presiune asupra bugetului. În ianuarie-septembrie 2023 se atestă creșterea tuturor cheltuielilor bugetare.

Din valoarea totală a cheltuielilor bugetare ponderea cea mai mare (41,1%) revine cheltuielilor pentru protecția socială, care în ianuarie-septembrie curent au înregistrat o creștere cu 24,3% față de perioada similară din anul precedent, generând cel mai mare impact asupra cheltuielilor bugetare – 9,8 p.p.

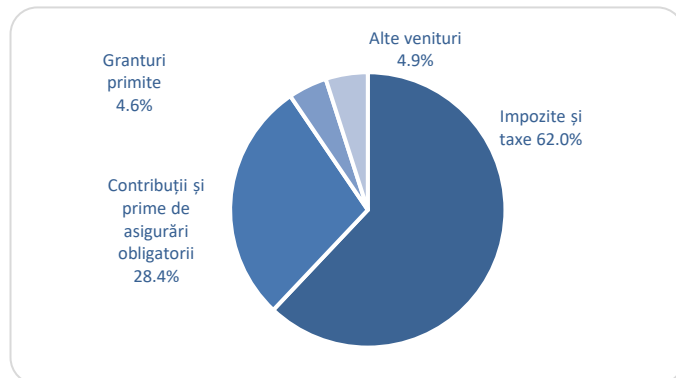
Cheltuielile pentru serviciile în domeniul învățământ au crescut cu 20,3% (+3,1 p.p. contribuție), serviciile de stat cu destinație generală – cu 25,5% (+2,2 p.p. contribuție), ocrotirea sănătății – cu 15% (+2,1 p.p. contribuție), gospodăria de locuințe și gospodăria serviciilor comunale - cu 52,5% (+1,3 p.p. contribuție), apărare națională – de 2,3 ori (+0,9 p.p. contribuție), serviciile în domeniul economiei - cu 8% (+0,8 p.p. contribuție), cultură, sport, culte, tineret și odihnă - cu 31% (+0,7 p.p. contribuție), ordine publică și securitate națională – cu 12,4% (+0,7 p.p. contribuție).

Figura 3.3. Încasările bugetare lunare din TVA în anii 2022-2023, mil. lei

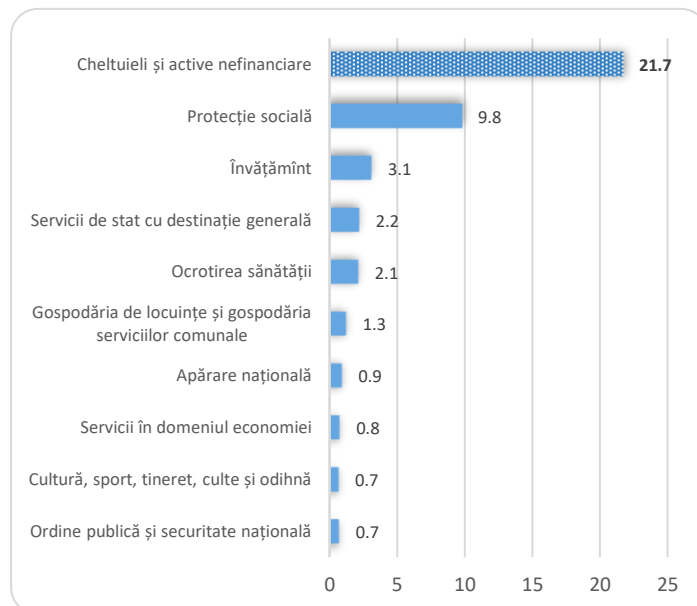
Sursă: Ministerul Finanțelor

Figura 3.4. Structura veniturilor bugetare în ianuarie-septembrie 2023 (%)

Sursă: Ministerul Finanțelor

Figura 3.5. Contribuția componentelor la creșterea cheltuielilor (p.p.) în ianuarie-septembrie 2023 (clasificația funcțională)

Sursă: Ministerul Finanțelor

3.2. Datoria de stat administrată de Guvern

Tendința de creștere a datoriei de stat (internă și externă) se menține și pe parcursul anului 2023. La situația din 30 septembrie curent soldul datoriei de stat a însumat 98,3 mild. lei și a înregistrat o majorare cu 15% comparativ cu aceeași dată din anul precedent. Față de situația de la începutul anului datoria de stat a crescut cu 3,9%.

Cu o pondere de 40,5% în valoarea totală a datoriei de stat, **datoria internă** la sfârșitul lunii septembrie curent a constituit 39,8 mild. lei și s-a majorat cu 20,8% față de aceeași situație din anul 2022. Modificarea datoriei de stat interne s-a produs preponderent din contul majorării emisiunii valorilor mobiliare de stat pe piața primară, al căror volum de la începutul anului curent a crescut cu 26,9%.

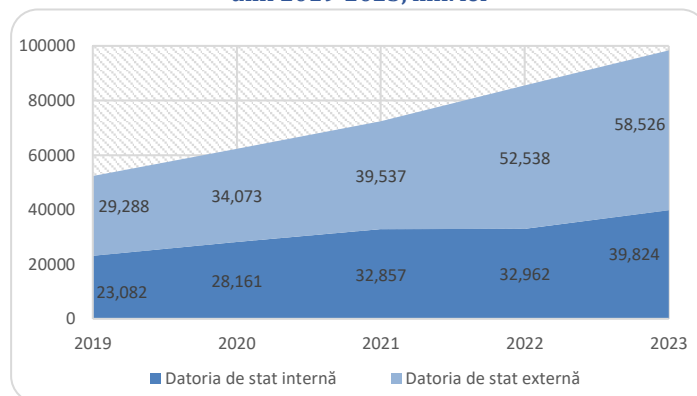
În structura valorilor VMS se evidențiază unele modificări: s-a majorat ponderea bonurilor de trezorerie emise pe 364 zile cu 3,9 p.p., ajungând la 53,3% și emise pe 182 zile – cu 0,7 p.p. (până la 34,6%). Totodată, s-a micșorat ponderea bonurilor de trezorerie emise pe 91 zile cu 1,1 p.p. (până la 2,1%), 2 ani - cu 0,8 p.p. (3,3%), 3 ani – cu 1,2 p.p. (1,7%), 5 ani – cu 2,7 p.p. (2,9%).

⇒ Rata medie a dobânzii la VMS s-a micșorat de la 21,7% (septembrie 2022) până la 6,9% (septembrie 2023).

⇒ Investitorii din sectorul bancar domină piața VMS, cu 77,4%.

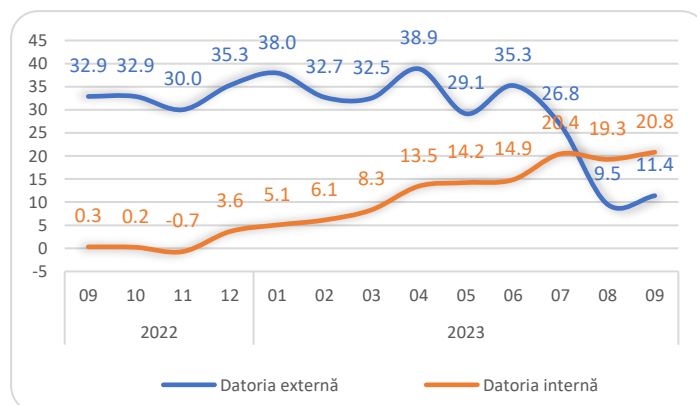
Datoria de stat externă (pondere de 59,5% în total), a însumat 58,5 mild. lei și s-a majorat cu 11,4%. În valută străină datoria de stat externă a constituit 3223,6 mil. dolari și a înregistrat creștere cu 20% comparativ cu sfârșitul lunii septembrie 2022, iar față de situația de la începutul anului curent – în creștere cu 2,6%. Majorarea intrărilor de surse externe de finanțare a condiționat creșterea datoriei de stat externe.

Figura 3.6. Datoria de stat la data de 31 august, anii 2019-2023, mil. lei

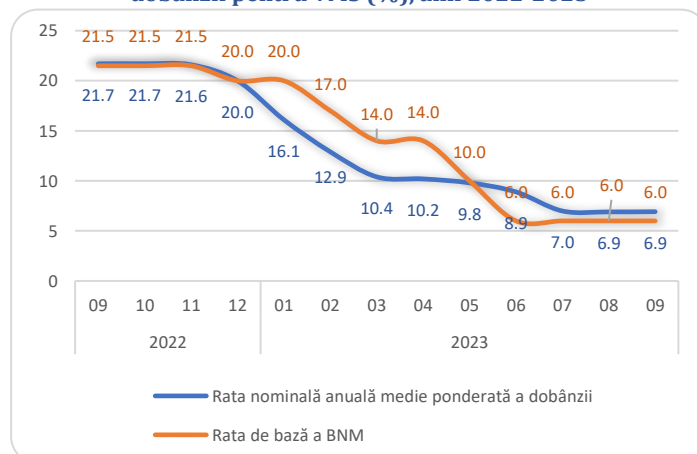
Sursă: Ministerul Finanțelor

Figura 3.7. Evoluția lunară a datoriei de stat internă și externă (%), anii 2022-2023

Sursă: Ministerul Finanțelor

Figura 3.8. Dinamica ratei nominale medii anuale ponderate a dobânzii pentru VMS (%), anii 2022-2023

Sursă: Ministerul Finanțelor

4. Sectorul extern

4.1. Balanța de plăți externe

Deși necesarul de finanțare externă a țării s-a diminuat, acesta rămâne la nivel înalt. Prețurile reduse la resursele energetice și produsele alimentare, cererea internă slabă și războiul din țara vecină s-au reflectat în indicatorii Balanței de plăți externe pentru semestrul I 2023. Cererea internă și diminuarea prețurilor la bunurile importate au determinat scăderea cu 1,4% a valorii importurilor de bunuri, ceea ce a condus la diminuarea deficitului contului curent cu 12,6%. Prin urmare, necesarul de finanțare externă a țării raportat la PIB a atins nivelul de 12%, comparativ cu 16% în semestrul I 2022.

Perspectivile incerte accentuate de conflictul armat din țara vecină au determinat micșorarea cu 28,8% a fluxului de intrări a investițiilor străine directe în țara noastră.

În aceste condiții, creditele comerciale și avansurie, precum și împrumuturile noi contractate de administrația publică au constituit principalele surse de finanțare a deficitului contului curent în ianuarie-iunie 2023.

Contul curent și contul de capital

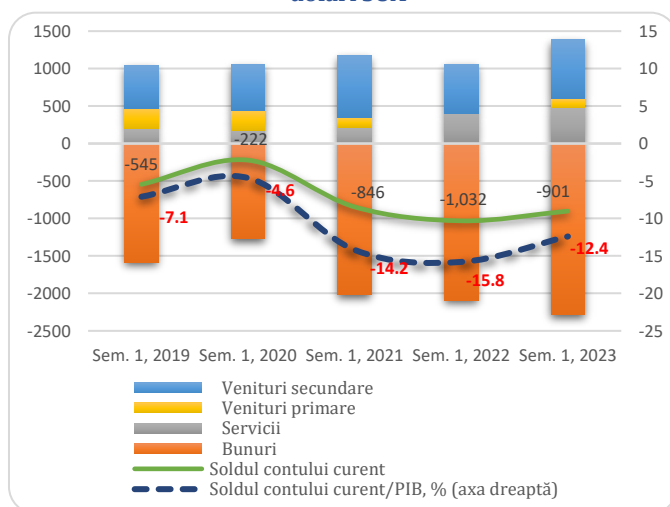
Deficitul contului curent s-a micșorat, constituind 12,4% în raport cu PIB. Deficitul contului curent a înregistrat 901,4 mil. dolari și s-a diminuat cu 12,6% comparativ cu semestrul I 2022.

Situația soldurilor principalelor componente ale contului curent se prezintă astfel:

- comerț cu bunuri: -2284,5 mil. dolari (+9,3%);
- comerț cu servicii: 482,6 mil. dolari (+21,9%);
- venituri primare: 114,3 mil. dolari (+30,1 ori);
- venituri secundare: 786,1 mil. dolari (+19,3%).

Îmbunătățirea soldului contului curent a fost determinată de evoluția pozitivă a excedentelor comerțului exterior cu servicii, veniturilor primare și celor secundare.

Figura 4.1. Principalele componente ale contului curent, mil. dolari SUA

Sursă: Banca Națională a Moldovei

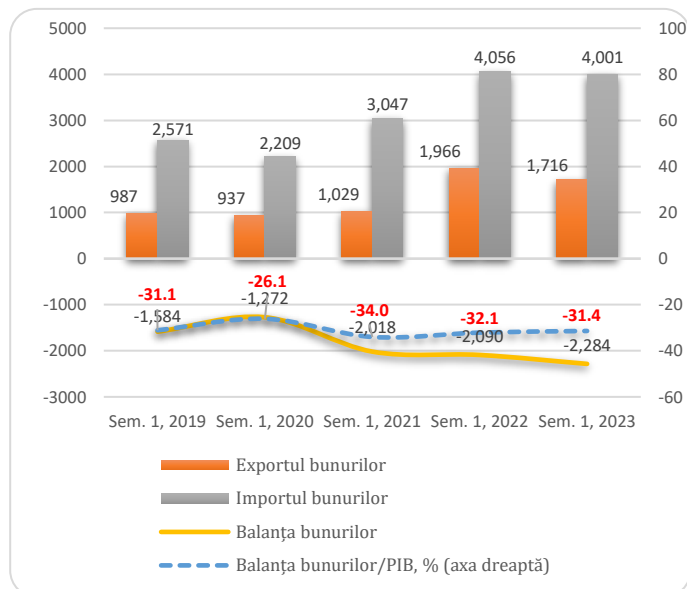
Exporturile de bunuri au constituit 1716,1 mil. dolari (-12,7%) și au fost determinate în general de:

- ↓ cererea externă, în special, de porumb, semințe și ulei de floarea-soarelui, fructe etc;
- ↓ diminuarea prețurilor internaționale la bunurile exportate;
- ↓ conflictul militar în Ucraina.

Importurile de bunuri au constituit 4000,6 mil. dolari (-1,4%), fiind determinate de:

- ↓ cererea internă pentru bunurile importate, în special, la gaz natural, uleiuri de petrol și produsele agroalimentare, cum ar fi semințe și ulei de floarea-soarelui;
- ↓ micșorarea prețurilor internaționale la bunurile importate.

Figura 4.2. Comerțul internațional cu bunuri, mil. dolari

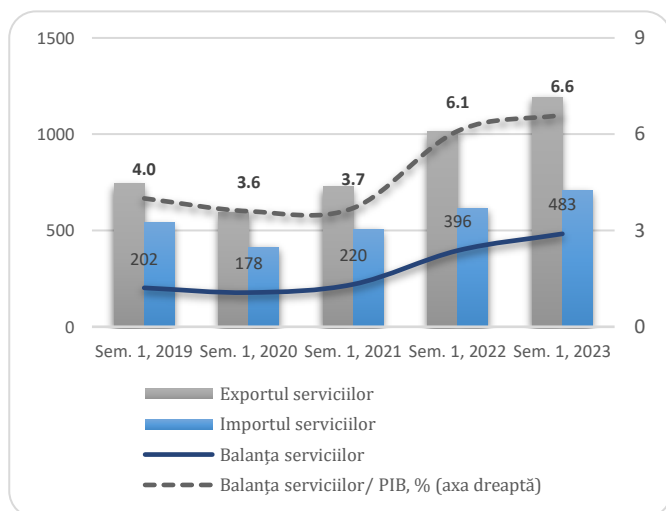

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Exportul serviciilor s-a majorat cu 17,6%, în general, datorită creșterii serviciilor de transport (+32,2%), serviciilor de telecomunicații, informatică și informații (+28,4%) și serviciilor de construcții (+1,8 ori).

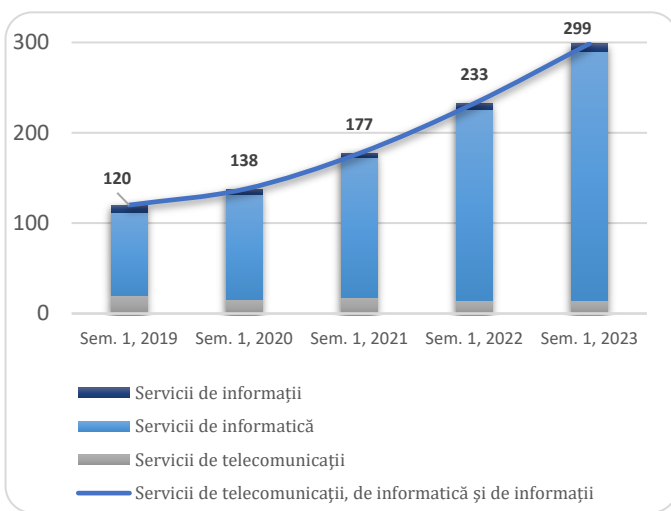
Importul serviciilor s-a majorat cu 14,8%. În cadrul acestora s-au majorat importurile serviciilor de telecomunicații, informatică și informații (+24,9%), de călătorii (+22,9%) și de transport (+6,5%).

Figura 4.3. Comerțul internațional cu servicii, mil. dolari

Sursă: Banca Națională a Moldovei

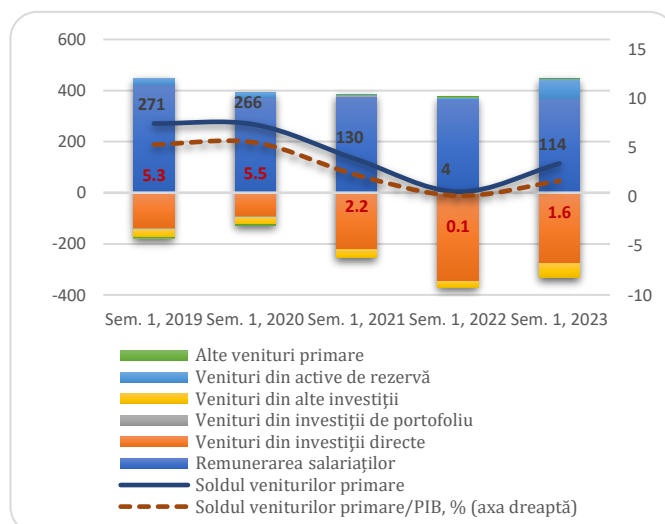
Figura 4.4. Exportul serviciilor de telecomunicații, informatică și informații, mil. dolari

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Soldul pozitiv al balanței **veniturilor primare** a constituit 114,3 mil. dolari, compartiv cu 3,8 mil. dolari înregistrat în semestrul I 2022, datorită creșterii de circa 12 ori a veniturilor din gestionarea rezervelor, (până la 78,4 mil. dolari), precum și creșterii cu 1,9% a intrărilor veniturilor aferente remunerării salariaților rezidenți pentru munca prestată angajatorilor nerezidenți (până la 422 mil. dolari). Concomitent, s-au diminuat cu 19,4% ieșirile de venituri din investiții directe ale nerezidenților, în special, datorită scăderii cu 35,2% a profiturilor reinvestite.

Figura 4.5. Veniturile primare nete, mil. dolari

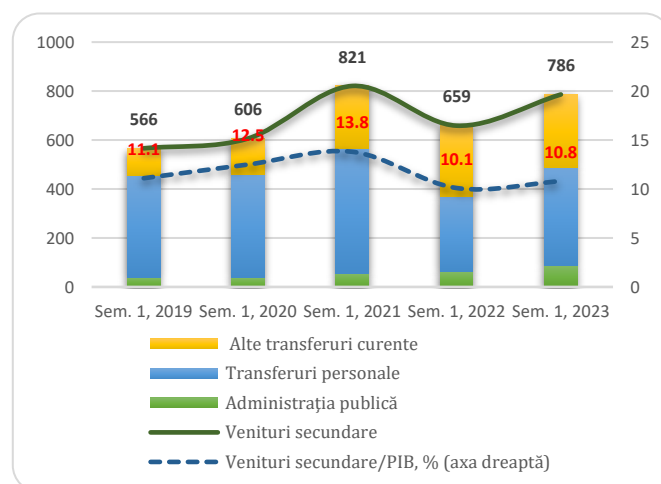
Sursă: Banca Națională a Moldovei

Veniturile secundare nete au înregistrat un excedent în valoare de 786,1 mil. dolari (+19,3%).

Această situație s-a datorat, în special, diminuării cu 1,3% a volumului transferurilor personale primite din străinătate în mărime de 554,8 mil. dolari, în timp ce ieșirile acestora s-au micșorat – cu 40,9%.

De asemenea, s-a majorat cu 1,9% volumul asistenței tehnice și granturilor primite în cadrul cooperării internaționale, acestea constituind 182,6 mil. dolari.

Figura 4.6. Veniturile secundare nete, mil. dolari

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Contul de capital s-a soldat cu intrări de capital în valoare de 24,7 mil. dolari, în timp ce în semestrul I 2022 s-au înregistrat ieșiri nete de 9,6 mil. dolari.

Valoarea granturilor aferente proiectelor investiționale primite din exterior de administrația publică a constituit 16,9 mil. dolari (+12,2%). Intrările nete înregistrate la sectorul privat au însumat 7,7 mil. dolari, spre deosebire de ieșirile în mărime de 24,7 mil. dolari înregistrate în semestrul I 2022.

Drept rezultat al tranzacțiilor curente și de capital, **necesarul net de finanțare externă** a constituit -876,7 mil. dolari (12% în raport cu PIB).

Contul financiar

Contul financiar a înregistrat intrări nete de capital, necesare pentru finanțarea deficitului contului curent, în mărime de 971,3 mil. dolari. Acumularea netă a pasivelor a însumat 727,5 mil. dolari, în timp ce activele financiare nete s-au micșorat cu 243,7 mil. dolari.

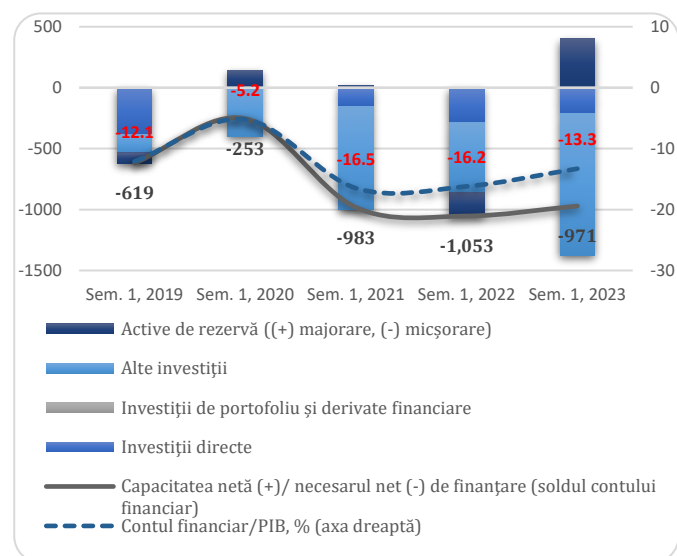
Sursa principală de finanțare a deficitului contului curent o constituie intrările nete de capital sub formă de credite financiare și avansuri, precum și împrumuturile noi contractate de administrația publică. De asemenea, la

finanțarea deficitului contului curent au contribuit și investițiile directe, în special pe seama reinvestirii profiturilor de nerezidenți.

Principalele componente ale contului financiar:

- investiții străine directe: -214,9 mil. dolari (-25,5% comparativ cu semestrul I 2022);
- investiții de portofoliu: 0,4 mil. dolari (-3,7 ori comparativ cu semestrul I 2022);
- derivate financiare: 0,1 mil. dolari (-0,1 mil. dolari în semestrul I 2022);
- alte investiții: -1160,7 mil. dolari (+2 ori comparativ cu semestrul I 2022);
- active de rezervă: +403,8 mil. dolari (-197,5 mil. dolari în semestrul I 2022).

Figura 4.7. Contul financiar, mil. dolari

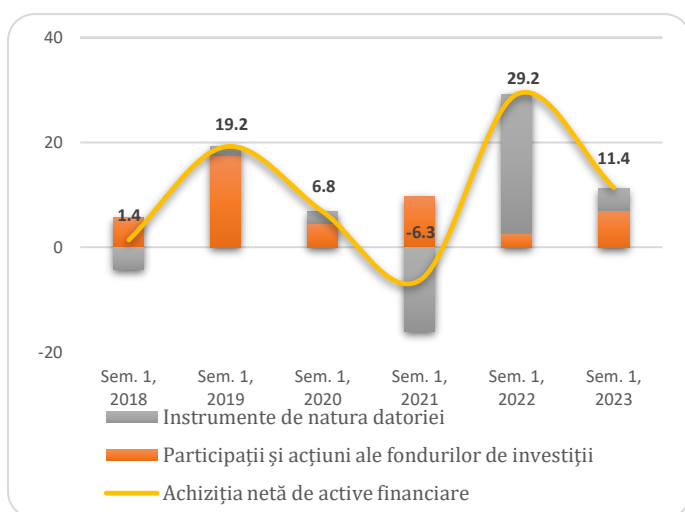

Notă: (+) ieșiri nete de capital, (-) intrări nete de capital
Sursă: Banca Națională a Moldovei

Investițiile străine directe (ISD) au înregistrat intrări nete de capital în valoare de 214,9 mil. dolari (cu 25,5% mai puțin față de semestrul I 2022), ca urmare a creșterii nete de pasive (capitalul nerezidenților investit în Moldova) cu 226,3 mil. dolari. Concomitent, activele nete (capitalul rezidenților Moldovei investit în alte țări) s-au majorat cu 11,4 mil. dolari.

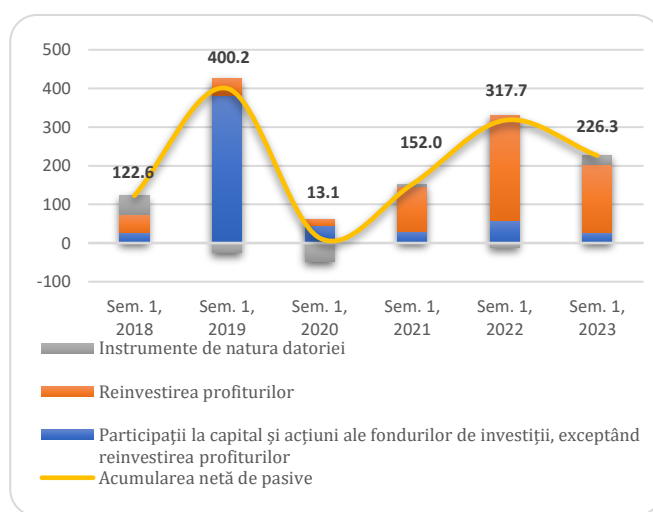
Intrările capitalului sub formă de ISD s-au diminuat cu 28,8% față de nivelul înregistrat în semestrul I 2022, determinate de micșorarea intrărilor de participațiile nete la capital (-53,5%) și profitului reinvestit (-35,2%).

Figura 4.8. Achiziția netă de active financiare a ISD pe instrumente, mil. dolari

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 4.9. Acumularea netă de pasive a ISD pe instrumente, mil. dolari

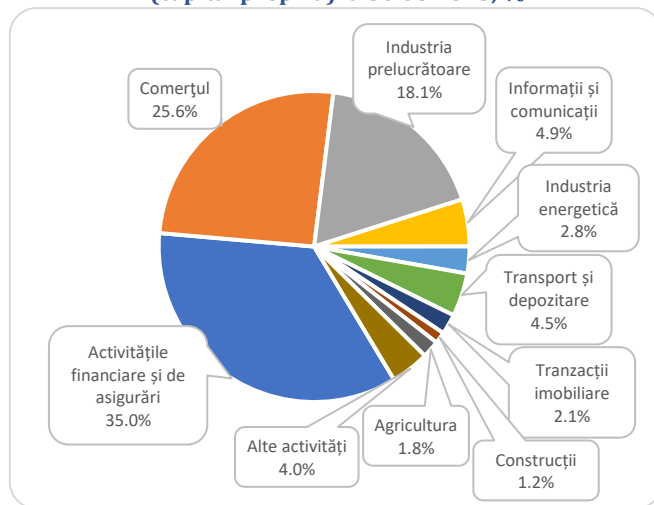
Sursă: Banca Națională a Moldovei

Stocul total de pasive sub formă de ISD la 30.06.2023 a fost evaluat la 5282,8 mil. dolari (în creștere cu 9,2% față de 30.06.2022), din care participațiile la capital dețin o pondere de 63,8%, iar împrumuturile de datorie – 36,2%.

În distribuția geografică a capitalului acumulat, investitorilor din țările UE le-au revenit ponderea majoră – 84,8%, din alte țări – 14,2%, din CSI - 1%. Principalii investitori străini în Moldova sunt originari din Cipru, Olanda, România, Franța, Bulgaria, Austria, Marea Britanie etc.

Principalele activități economice care au beneficiat de ISD sunt activitățile financiare și de asigurări (35% din stocul total al investițiilor directe sub formă de capital propriu), comerțul (25,6%) și industria prelucrătoare (18,1%).

Figura 4.10. Structura ISD pe activități economice (capital propriu) la 30.06.2023, %

Sursă: Banca Națională a Moldovei

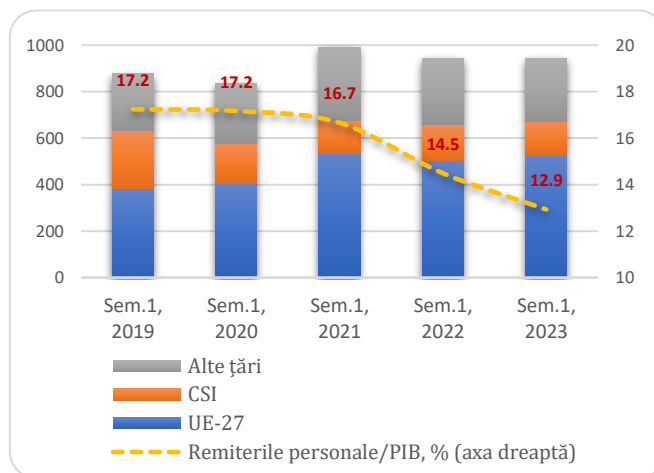
Activele oficiale de rezervă s-au majorat pe parcursul semestrului I 2023 cu 403,8 mil. dolari, contribuind pozitiv la modificarea totală a activelor țării.

Remiterile personale²

Conform datelor statisticii Balanței de plăți, în semestrul I 2023 volumul remiterilor personale primite de rezidenții Republicii Moldova a constituit 942,8 mil. dolari (12,9% în raport cu PIB), fiind la nivelul perioadei similare a anului 2022.

Au crescut cu 4,6% remiterile primite din țările UE (55,9% din total). Concomitent, remiterile primite din țările CSI și din alte țări s-au micșorat cu 4,9% și 5,5%, respectiv.

Figura 4.11. Remiterile personale primite de rezidenții Republicii Moldova din străinătate (ianuarie-iunie 2019-2023), mil. dolari

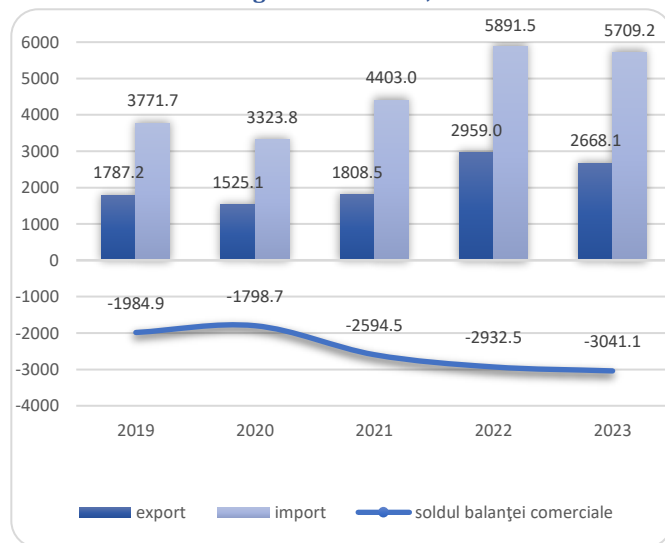
Sursă: Banca Națională a Moldovei

² Remiterile personale reprezintă un articol suplimentar la Balanța de plăți și reflectă valoarea remunerării nete a salariaților (excluzând cheltuielile lucrătorilor suportate în țara de prestare a muncii și unele taxe și impozite achitate de rezidenți peste hotare), a transferurilor personale și a celor de capital între gospodăriile casnice, indiferent de sursa de proveniență a acestora.

4.2. Comerțul internațional cu mărfuri

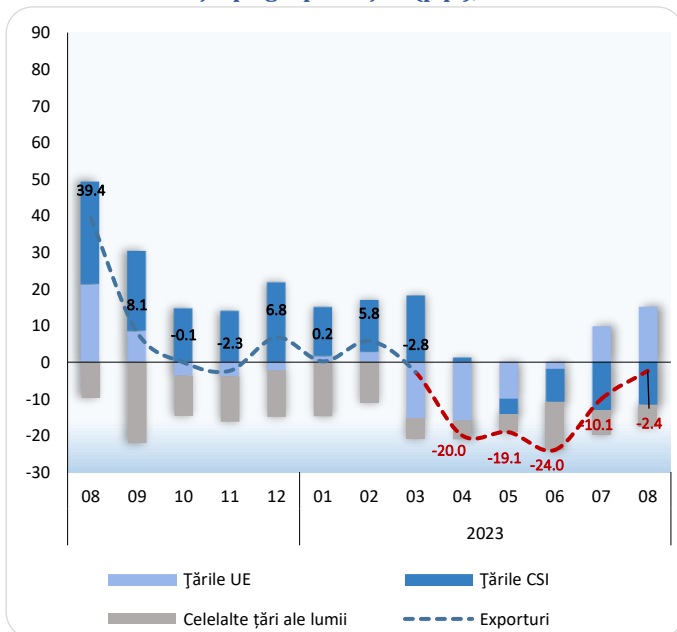
Valoarea totală a comerțului internațional cu mărfuri în ianuarie-august 2023 a fost de 8377,3 mil. dolari SUA, înregistrând o scădere de 5,4% față de ianuarie-august 2022. Exporturile (FOB) s-au diminuat cu 290,9 mil. dolari (-9,8%) și importurile (CIF) - cu 182,3 mil. dolari (-3,1%). În rezultat, deficitul balanței comerciale (FOB/CIF) a crescut cu 3,7%, de la -2932,5 mil. dolari (ianuarie-august 2022) la -3041,1 mil. dolari (ianuarie-august 2023).

Figura 4.12. Evoluția comerțului internațional cu mărfuri în ianuarie-august 2019-2023, mil. dolari

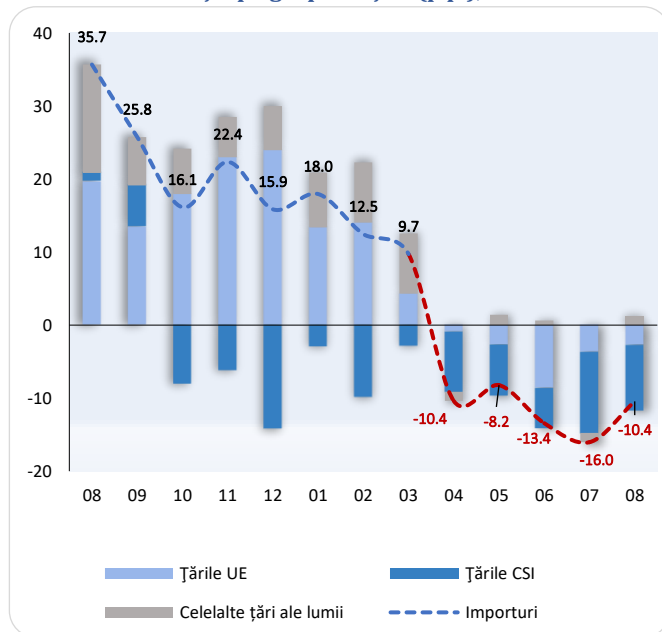
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.13. Evoluția lunară a exporturilor (%) și contribuția pe grupe de țări (p.p.), 2022-2023

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.14. Evoluția lunară a importurilor (%) și contribuția pe grupe de țări (p.p.), 2022-2023

Sursă: Biroul Național de Statistică

4.2.1. Exporturi (FOB)

În ianuarie-august 2023 exporturile s-au diminuat cu 9,8%, determinate de scăderile succesive din ultimele 6 luni (martie-august). Diminuarea cererii externe, a potențialului de export (determinat în mare parte de producția agricolă redusă obținută în anul 2022 și producția industrială în descreștere), reducerea prețurilor externe sunt factorii de bază care au influențat involuția exporturilor.

Exporturile de mărfuri spre țările UE și grupul celelalte țări ale lumii s-au diminuat

Spre **țările Uniunii Europene** exporturile au format 63,1% din total, fiind în diminuare cu 4,3%. Astfel contribuția negativă la evoluția exporturilor a fost de 2,6 p.p.

Exporturile către grupul **celelalte țări ale lumii** au scăzut semnificativ – cu 42,3%. Cu o pondere de 10,1% în total, acestea au contribuit negativ la evoluția exporturilor cu 8,3 p.p.

Exporturile spre **țările CSI** s-au majorat cu 4,7%. Formând o pondere de 18,8% din total, au contribuit pozitiv la evoluția exporturilor cu 1 p.p.

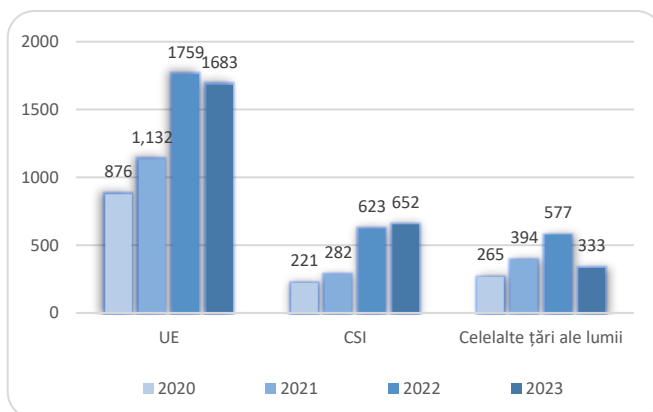
Primele 10 țări - principali parteneri comerciali ai RM au absorbit circa 80% din exporturi

România, cu o pondere de 33,3% (888,8 mil. dolari) în total exporturi, rămâne în continuare unul din principalii parteneri comerciali ai RM. Exporturile spre această țară s-au majorat cu 6,2%, contribuția pozitivă la evoluția exportului total fiind de +1,8 p.p. Ponderea cea mai înaltă (21,4%) a constituit exportul de *fire, cabluri (inclusiv cabluri coaxiale) și alte conductoare electrice izolate*, acestea înregistrând o scădere de 5,9% față de ianuarie-august 2022 în expresie valorică. Exportul de *ulei de semințe de floarea-soarelui* a format 14,2% din valoarea totală a exporturilor spre România, iar cantitatea acestora în perioada vizată s-a majorat de circa 9,3 ori. Și volumul fizic al exportului de *grâu și meslin* s-a majorat semnificativ (de circa 4,5 ori), formând o pondere de 7,6% din total. Exportul de *porumb* a constituit 5,7% din total. În expresie naturală volumul de *porumb* a fost inferior cu 55,2% celui exportat în perioada similară 2022. De asemenea a scăzut cu 37,5% cantitatea exportată de *semințe de floarea soarelui*.

Spre **Ucraina**, al doilea importator major de producție moldovenească, au fost livrate 16,6% (442,1 mil. dolari) din total exporturi, volumul exportat majorându-se cu 7,7%, gradul de influență pozitivă la evoluția exportului constituind +1,1p.p. Circa 71% din exportul spre Ucraina revin *uleiurilor din petrol sau uleiuri din minerale bituminoase*, cantitatea exportată în tone s-a majorat de 1,7 ori.

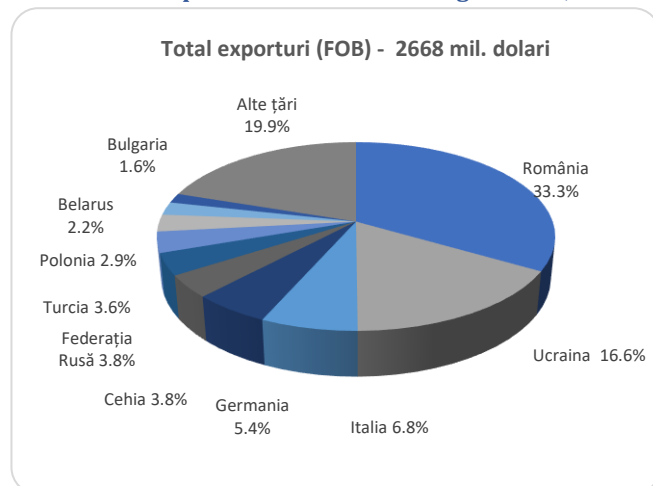
S-au majorat semnificativ exporturile spre **Cehia** (102,6 mil. dolari) - de circa 1,6 ori, din care 79% au constituit *fire, cabluri (inclusiv cabluri coaxiale)*, fiind în creștere de circa 2 ori, **Belarus** (59,5 mil. dolari) – cu 33%,

Figura 4.15. Exporturile cu mărfuri pe grupe de țări în ianuarie-august 2020-2023, mil. dolari

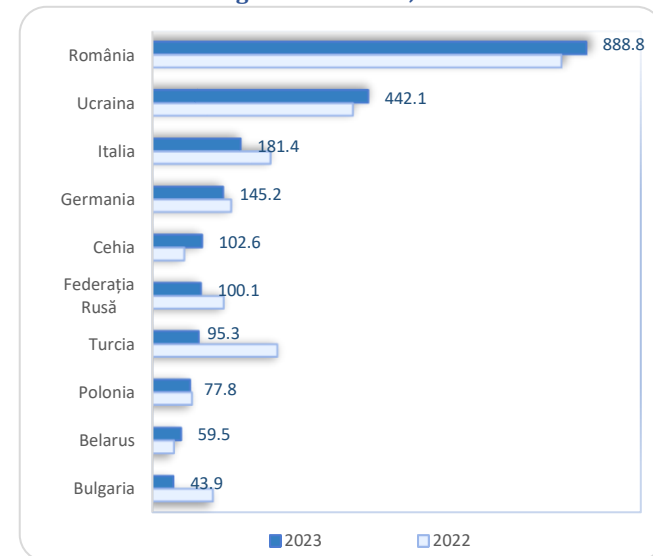
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.16. Ponderea principalelor țări - parteneri în derularea exporturilor în ianuarie-august 2023, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.17. Exporturile în principalele țări - parteneri în ianuarie-august 2022-2023, mil. dolari

Sursă: Biroul Național de Statistică

inclusiv *vinuri din struguri proaspeți* s-au majorat cu 46%, **Spania** (41,9 mil. dolari) – în creștere de 1,7 ori, din care circa 64% - *ulei de floarea soarelui* (+48,8%).

S-au diminuat exporturile spre **Italia** (181,4 mil. dolari) cu 25,2%, **Germania** (145,2 mil. dolari) – cu 10%, **Federația Rusă** (100,1 mil. dolari) – cu 31,7%, **Turcia** (95,3 mil. dolari) – de circa 2,7 ori și cumulativ au influențat negativ evoluția exporturilor cu -19,6 p.p.

Exporturile pe secțiuni de mărfuri, conform Nomenclaturii Combinată a Mărfurilor (NCM)

Circa 38% din secțiuni de mărfuri au înregistrat scăderi ale exporturilor.

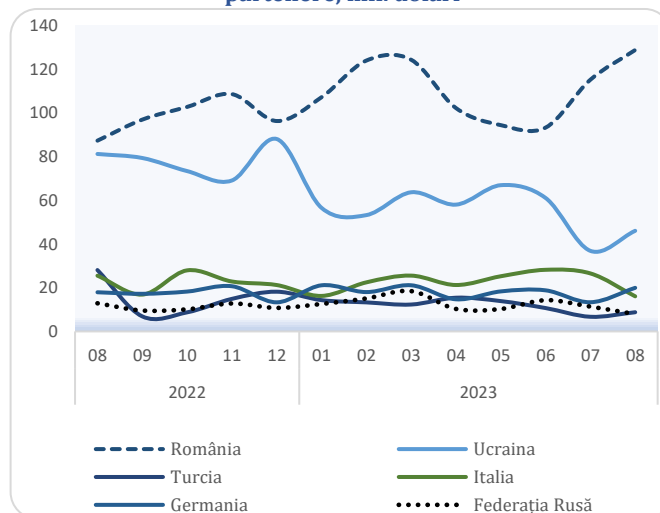
Secțiunile de mărfuri cu contribuție negativă la evoluția exporturilor:

- **produse ale regnului vegetal** - s-au diminuat cu 34,2% (inclusiv grupele: *semințe și fructe oleaginoase* în diminuare cu 42,8%, gradul de influență la scăderea exporturilor constituind -4,2 p.p.), *cereale* – cu 37,4% (-4,6 p.p.), *fructe comestibile și nuci* – cu 19,5% (-1,2 p.p.);
- **grăsimi și uleiuri de origine animală sau vegetală** – au scăzut cu 38,9% (-3,7 p.p.);
- **metale comune și articole din metale comune** – în descreștere cu 31,8% (din care *fontă, fier și oțel* – de circa 2,9 ori (-0,4 p.p.), *aluminii și articole din aluminii* – cu 45,1% (-0,2 p.p.);
- **vehicule** – s-au diminuat cu 11,8% (inclusiv *vehicule terestre* – cu 18,6% (-0,4 p.p.);
- **încălțăminte; obiecte de acoperit capul, umbrele** – în diminuare cu 18,5% (-0,2 p.p.).

Secțiunile de mărfuri cu contribuția pozitivă la dinamica exporturilor:

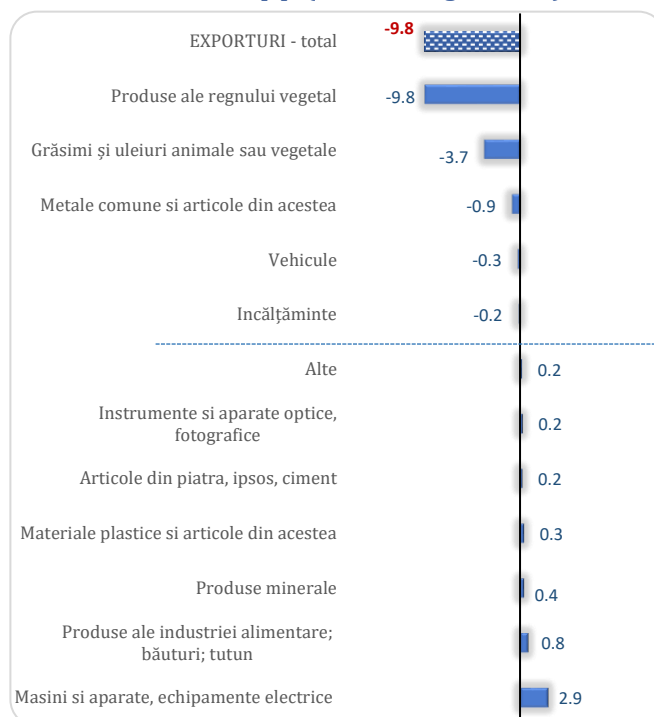
- **mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora** – în creștere cu 21,3% (din care *mașini, aparate și echipamente electrice și părți ale acestora* – cu 17,1% (+2,1 p.p.); *mașini și aparate pentru prepararea sau fabricarea industrială a alimentelor ori a băuturilor, altele decât mașinile și aparatele pentru extragerea ori prepararea uleiurilor sau a grăsimilor* – în creștere de 10,3 ori;
- **produse ale industriei alimentare; băuturi, lichide alcoolice și oțet; tutun și înlocuitori de tutun** – în creștere cu 8,3% (din care *băuturi, lichide alcoolice și oțet* – cu 10% (+0,5 p.p.),

Figura 4.18. Exporturile lunare în principalele țări partenere, mil. dolari

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.20. Gradul de influență la creșterea (+), scăderea (-) exporturilor (p.p.) pe principalele secțiuni de mărfuri conform NCM, p.p. (ianuarie-august 2023)

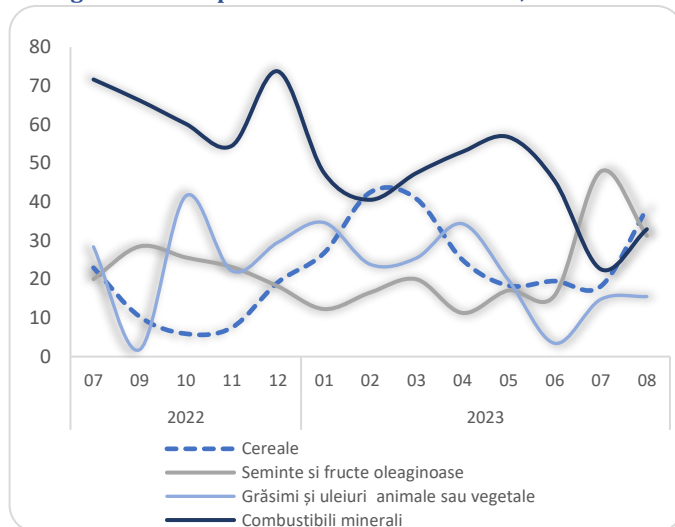

Sursă: Biroul Național de Statistică

preparate din legume, din fructe, nuci sau din alte părți de plante – cu 6% (+0,1 p.p.);

- **produsele minerale** s-au majorat cu 3,1% și au influențat pozitiv evoluția exporturilor cu +0,4 p.p., în principal, reprezentând reexporturi spre Ucraina;
- **materiale plastice și articole din material plastic; cauciuc și articole din cauciuc** – în creștere cu 23,5% (inclusiv *materiale plastice și articole din material plastic* – cu 21,5% (+0,3 p.p.);
- **articole din piatră, ipsos, ciment, azbest, mică** – s-au majorat cu 7,3% (inclusiv sticlă și articole din sticlă – cu 9,4% (+0,2 p.p.) etc.

Figura 4.21. Exporturile lunare de mărfuri, mil. dolari

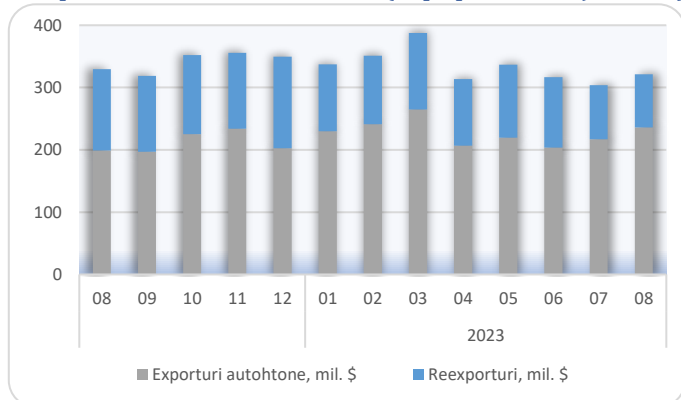

Sursă: Biroul Național de Statistică

Exporturile de mărfuri autohtone în ianuarie-august 2023 au format 68,2% (1818,5 mil. dolari) din total exporturi, în scădere cu 13,7% față de perioada similară 2022, contribuția negativă la evoluția exporturilor constituind 9,8 p.p.

Reexporturile de mărfuri străine (după prelucrare și clasice) au format 31,8% din total exporturi, cu 0,2% mai puțin comparativ cu ianuarie-august 2022.

Figura 4.22. Evoluția lunară a exporturilor autohtone și a reexporturilor de mărfuri străine (după prelucrare și clasice)

Sursă: Biroul Național de Statistică

4.2.2. Importuri (CIF)

Diminuarea prețurilor externe, temperarea activității economice și a cererii interne generează scăderi ale importurilor. Astfel, importurile s-au temperat și au intrat pe o traiectorie negativă începând cu luna aprilie a anului curent (aprilie -10,4%, mai -8,2%, iunie -13,4%, iulie -16%, august -10,4%). Cumulativ în 8 luni importurile s-au diminuat cu 3,1% față de 8 luni 2022.

Au crescut importurile din țările UE și din grupul Celelalte țări ale lumii.

Importurile din **țările UE** s-au majorat cu 2,5%. Cu o pondere de 48,8% din total, au contribuit pozitiv la dinamica importurilor cu 1,1 p.p.

Grupul **Celelalte țări ale lumii**, deținând o pondere de 32,4%, au înregistrat o creștere de 10,1%,

contribuția pozitivă la evoluția importurilor fiind de 2,9 p.p.

Importurile din țările CSI s-au diminuat cu circa 28%. Cu o pondere de 18,8% din total, importurile din CSI au contribuit negativ la evoluția importurilor cu 7,1 p.p.

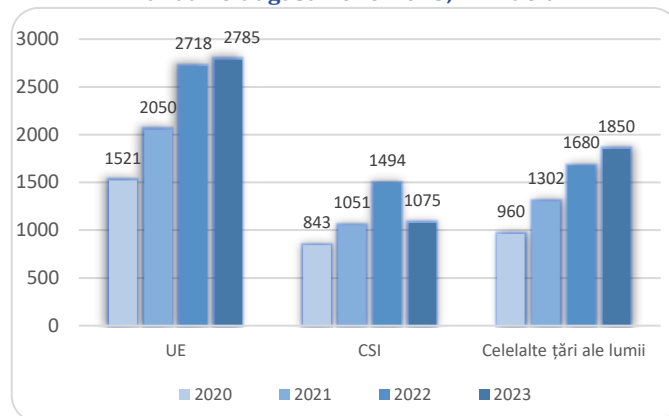
Din primele 10 țări - principali parteneri comerciali ai RM au fost importate circa 73% din mărfuri, acestea, în mare parte, înregistrând creșteri ale importurilor comparativ cu ianuarie-august 2022.

România, după creșterile semnificative ale importurilor în primele 5 luni 2023, înregistrează o scădere de 10% în ianuarie-august 2023. Cu o pondere de 15,6% (889,7 mil. dolari) din total importuri, a contribuit negativ la evoluția importurilor cu -1,7 p.p. Circa 57% din valoarea importurilor din România constituie importul de *uleiuri de petrol sau uleiuri din minerale bituminoase*, valoarea cărora s-a diminuat cu circa 18% față de perioada similară din 2022. Grupul *fibre, cabluri (inclusiv cabluri coaxiale)* au format 2,7% din importurile totale din România, acestea micșorându-se cu circa 28% față de 8 luni 2023. *Gazul de sondă și alte hidrocarburi gazoase* au format 5,1% din total.

Ucraina s-a clasat pe locul doi în derularea importurilor. Importul din această țară s-a majorat cu 20,9% și a constituit 692,8 mil. dolari. Cu o pondere de 12,1% în total, a influențat pozitiv evoluția importurilor cu +2 p.p. Ponderea principală (30,1% din total) au format importurile de *gaz de sondă și alte hidrocarburi gazoase*, acestea nefiind prezente în ianuarie-august 2022. S-a importat 34,9 mii tone de *boabe de soia* (+3,8 ori), 100,4 mii m³ de *lemn tăiat sau despicat longitudinal* (+7,4%), 9,5 mii tone de *carne și organe comestibile, proaspete, refrigerate sau congelate de pasăre* (+10,6%), 128,6 mii Megawatt-ora de *energie electrică* (-66,9%), 28,6 mii tone *porumb* (-27,8%) etc.

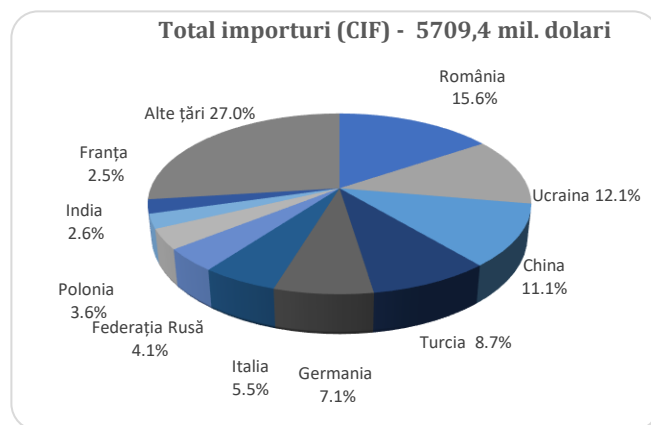
A treia poziție în derularea importurilor revine **Chinei** - importurile din această țară s-au majorat cu 6,5% (635,5 mil. dolari) și au deținut o pondere de 11,1% din total importuri. Principalele produse importate au fost *aparate telefonice* (10,2% din total), *mașini automate de prelucrare a datelor* (5,1%), *dispozitive cu semiconductori* (5%) etc.

Figura 4.23. Importurile cu mărfuri pe grupe de țări în ianuarie-august 2020-2023, mil. dolari

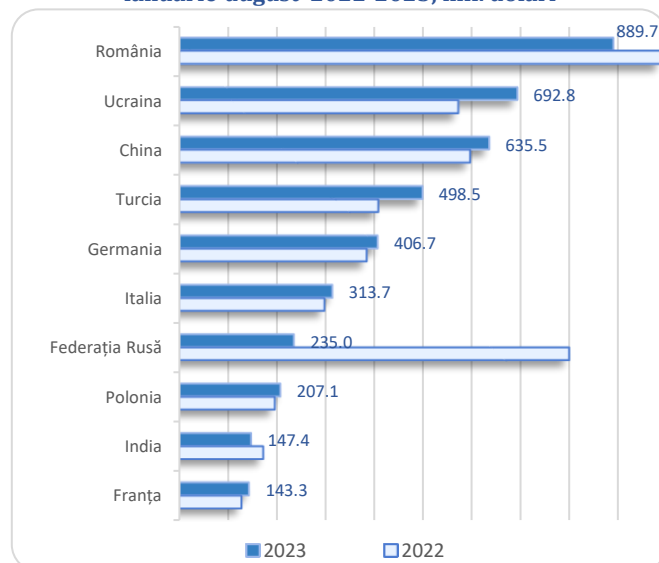
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.24. Ponderea principalelor țări partenere în derularea importurilor în ianuarie-august 2023, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.25. Importurile din principalele țări - partenere în ianuarie-august 2022-2023, mil. dolari

Sursă: Biroul Național de Statistică

Comparativ cu ianuarie-august 2022 au înregistrat creștere importurile din **Turcia** (498,5 mil. dolari) - cu 22%, **Germania** (406,7 mil. dolari) - cu 5,7%, **Italia** (313,7 mil. dolari) - cu 5,2%, **Polonia** (207,1 mil. dolari) - cu 5,4%, **Franța** (143,3 mil. dolari) - cu 11,8%.

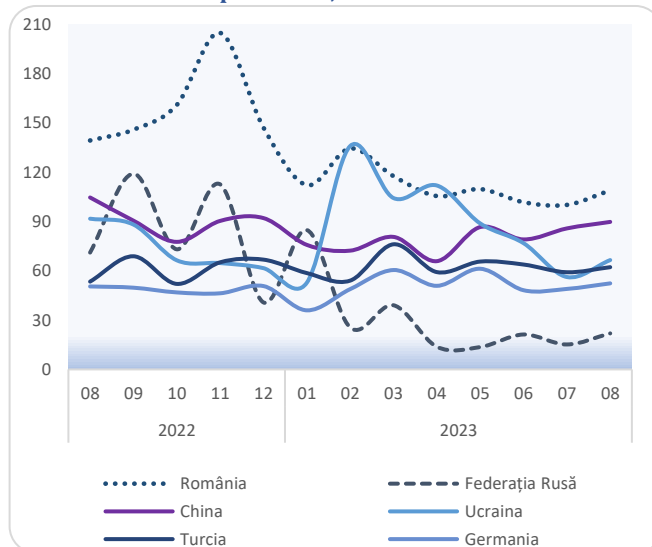
Totodată, volumul importurilor din **Federația Rusă** (235 mil. dolari) s-a micșorat de circa 3,4 ori comparativ cu ianuarie-august 2022. Cu o pondere de 4,1% din total importuri au sustras din creșterea importurilor 9,6 p.p. *Produsele minerale* formează circa 40%, diminuându-se de circa 3,4 ori în ianuarie-august 2023, urmată de *îngrășăminte*, care s-au majorat cu 5,3%. De asemenea, și importul din **India** (147,4 mil. dolari) a scăzut cu 11,8%.

Importurile pe principalele secțiuni de mărfuri conform NCM

Cerere internă slabă, prețurile mondiale la resursele energetice și produse alimentare în scădere sunt factorii de bază care au influențat evoluția importurilor. Circa 45% din secțiunile de mărfuri au înregistrat scăderi ale valorii importurilor față de ianuarie-august 2022 și, respectiv, au influențat negativ evoluția importurilor.

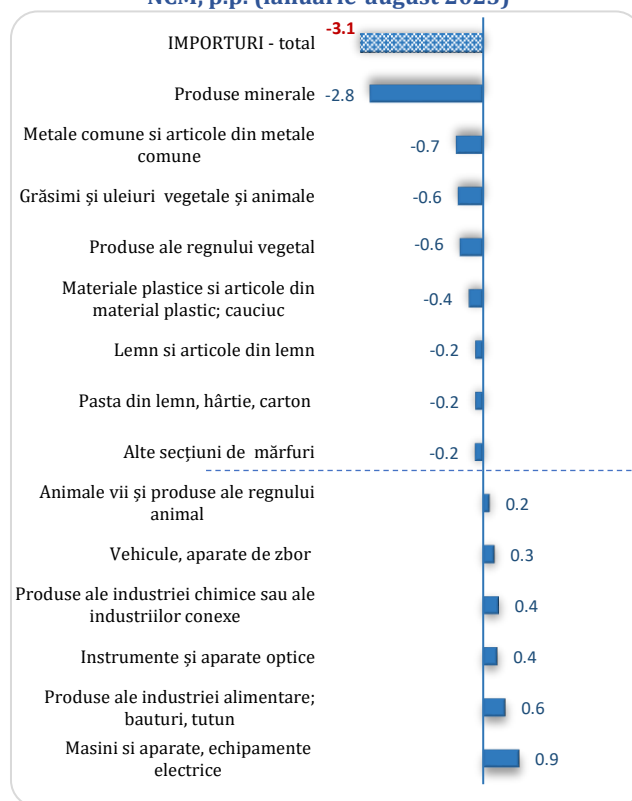
- importul de **produse minerale** a scăzut cu 10,9% (din care *combustibili minerali, uleiuri minerale* - cu 11,4%, gradul de influență la scăderea importurilor constituind -2,8 p.p.);
- **metale comune și articole din metale comune** - în descreștere cu 13,9% (inclusiv *fontă, fier și oțel* - cu 24,5% (-0,4 p.p.);
- **grăsimi și uleiuri de origine animală sau vegetală** - au scăzut de 2,4 ori (-0,6p.p);
- **produse ale regnului vegetal** - în scădere cu 10,6% (inclusiv grupele: *semințe și fructe oleaginoase* în diminuare cu 36,8% (-0,8 p.p.), *cereale* - cu 27,1% (-0,2 p.p.);
- **materiale plastice și articole din material plastic, cauciuc** - au scăzut cu 7% (din acestea: *cauciuc și articole din cauciuc* -cu 17% (-0,2 p.p.), *materiale plastice* - cu 4,3% (-0,1 p.p.) etc.

Figura 4.26. Importurile lunare din principalele țări partenere, mil. dolari

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.28. Gradul de influență la creșterea (+), scăderea (-) importurilor pe principalele secțiuni de mărfuri conform NCM, p.p. (ianuarie-august 2023)

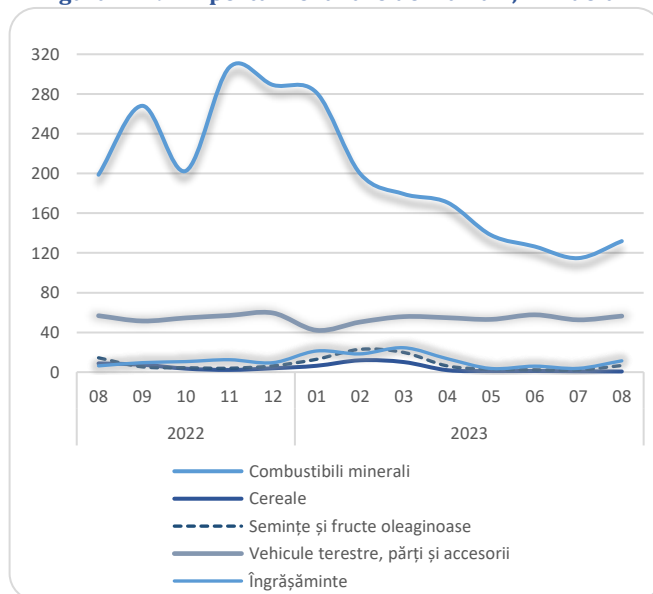

Sursă: Biroul Național de Statistică

Secțiunile de mărfuri care au contribuit pozitiv la evoluția importurilor:

- **mașini și aparate, echipamente electrice, aparate de înregistrat sau reprodus sunete** au crescut cu 5,9% (inclusiv *mașini, aparate și echipamente electrice și părți ale acestora* - cu 19,9%, gradul de influență la evoluția exporturilor constituind +1,6 p.p.);
- **produse ale industriei alimentare; băuturi, tutun** - s-au majorat cu 10,4% (din care: *băuturi, lichide alcoolice și oțet* - cu 15,3% (+0,1 p.p.), *preparate alimentare diverse* - cu 10% (+0,1 p.p.), *preparate pe bază de cereale, de făină, de amidon* - cu 6,9% (+0,1 p.p.);
- **instrumente și aparate optice, fotografice sau cinematografice** - în creștere cu 28,1% (+0,4 p.p.);
- **produse ale industriei chimice** - s-au majorat cu 3,9% (inclusiv *uleiuri esențiale și rezinoide, preparate cosmetice* - cu 19,8% (+0,2 p.p.), *îngrășăminte* - cu 6,2% (+0,1 p.p.), *produse farmaceutice* - cu 3,2% (+0,1 p.p.) etc.

Figura 4.29. Importurile lunare de mărfuri, mil. dolari

Sursă: Biroul Național de Statistică

Persoanele fizice au importat în ianuarie-august 2023 mărfuri în valoare de 218 mil. dolari, cu 44,3% mai mult, în raport cu perioada similară 2022. Creșterea a fost determinată, în principal, de majorarea valorii autoturismelor importate (+51,9%), cărora le-au revenit 88,8% din importurile realizate de persoanele fizice.

4.2.3. Indicii comerțului internațional cu mărfuri în trimestrul II 2023

Exporturi:

volumul fizic³ s-a micșorat cu 6,1% față de trimestrul II 2022, din care: în țările Uniunii Europene cu 8,4% și în celelalte țări ale lumii – cu 34,8%. În țările CSI volumul fizic s-a majorat cu 19,1%.

valoarea unitară⁴ (prețurile) a scăzut cu 15,9%, inclusiv în țările UE – cu 8,5%, în celelalte țări ale lumii - cu 11,6%, în țările CSI – cu 29,9%.

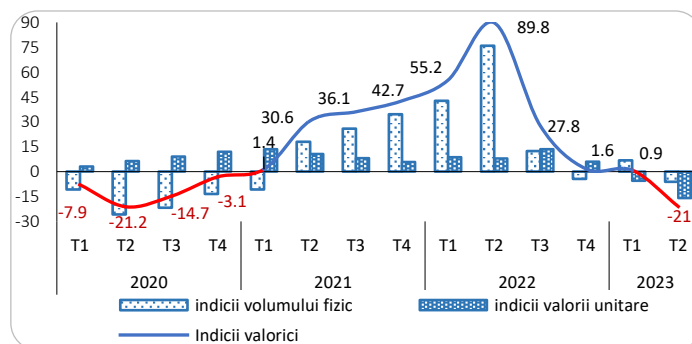
Importuri:

volumul fizic a scăzut cu 4%, inclusiv din țările UE – cu 2,9%, din țările CSI – cu 26,6%. Din celelalte țări ale lumii indicele volumul fizic s-a majorat cu 11,4%.

valoarea unitară (prețurile) s-a diminuat cu 6,9%, inclusiv din țările CSI - cu 5,2%, din țările UE – cu 5,8%, din celelalte țări ale lumii – cu 9,4%.

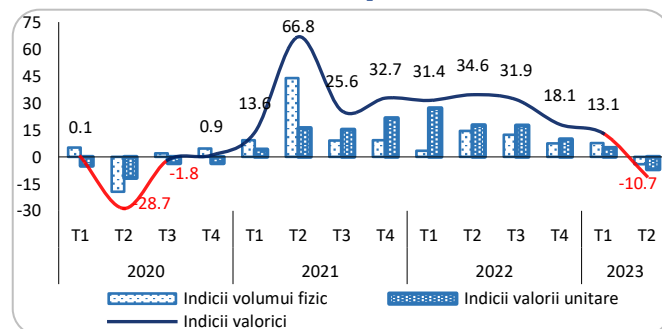
Indicele raportului de schimb (în engl. „Terms of trade”)⁵ a constituit **90,3%**, eficiența comerțului exterior s-a diminuat comparativ cu trimestrul II 2022 (91,8%), dar puțin mai înaltă față de trimestrul I 2023 (89,8%).

Figura 4.30. Evoluția trimestrială a indicilor privind mărfurile exportate, %

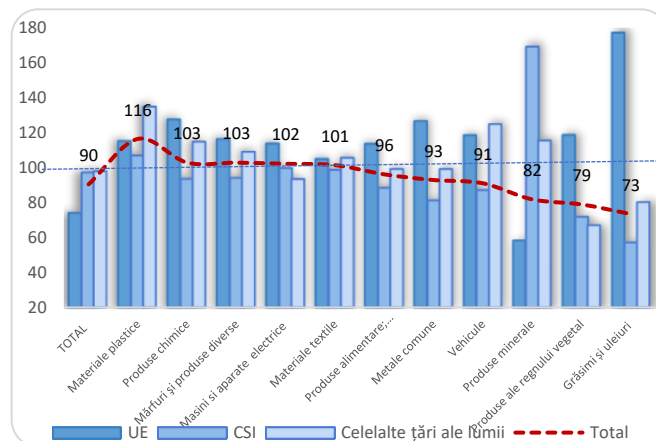
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.31. Evoluția trimestrială a indicilor privind mărfurile importate, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.32. Indicele raportului de schimb pe secțiuni de mărfuri în trimestrul II 2023 (%)

Sursă: Biroul Național de Statistică, calculele MDDE

³ Indicii volumului fizic reflectă evoluția (creștere/descrere) **cantității** de mărfuri exportate și importate. În Republica Moldova se calculează după formula Laspeyres.

⁴ Indicii valorii unitare indică evoluția (creștere/descrere) **prețurilor** la mărfurile exportate și importate. Acest indice se calculează având la bază valorile unitare (medii) exprimate în dolari SUA, conform formulei Paasche. Baza de calcul utilizată pentru calcularea indicilor valorii unitare la mărfurile exportate și importate este anul precedent. Calcularea indicilor valorii unitare se efectuează în baza datelor obținute din declarațiile vamale separat pentru fiecare marfă, grup de mărfuri și pe total exporturi (importuri), în conformitate cu Nomenclatorul Mărfurilor. În mărfurile alese pentru calcul (mărfuri reprezentative) se includ toate mărfurile omogene, cu informații disponibile asupra cantității și costului, și prezente atât în perioada de raport, cât și în perioada de bază.

⁵ Indicele raportului de schimb reprezintă raportul dintre indicele prețului de export și prețului de import: dacă indicele este sub 100%, reprezentând deteriorarea indicelui, rezultă că prețurile de export sunt mai mici decât prețurile de import.

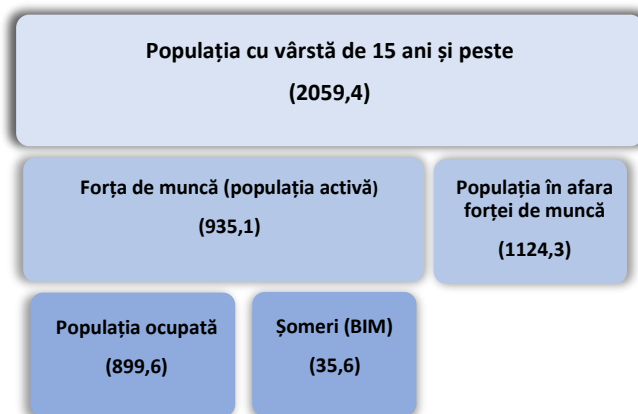
5. Sectorul social

5.1. Piața muncii

În trimestrul II 2023 populația cu vârstă de 15 ani și peste a constituit 2,1 mil., reprezentată de două categorii principale: forța de muncă (45,4%) și populația în afara forței de muncă (54,6%).

Forța de muncă (populația activă), care include populația ocupată și șomerii, a constituit **935,1 mii** persoane, fiind în creștere cu 3,9% față de trimestrul II 2022.

Figura 5.1. Repartizarea populației de 15 ani și peste în trimestrul II 2023), mii persoane

Sursă: Biroul Național de Statistică

Populația ocupată

Numărul populației ocupate în trimestrul II 2023 a constituit 899,6 mii persoane și s-a majorat cu 20,7 mii persoane (+2,4%) comparativ cu trimestrul II 2022.

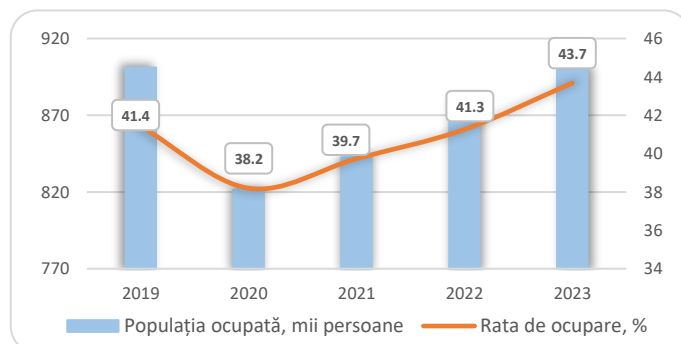
Rata de ocupare a populației de 15 ani și peste (proporția persoanelor ocupate în vârstă de 15 ani și peste față de populația totală din aceeași categorie de vârstă) a fost de 43,7%, majorându-se cu 2,4 p.p. față de trimestrul II 2022.

În trimestrul II 2023 cea mai mare pondere a populației ocupate se atestă în sectoarele: agricultură, silvicultură și pescuit (22,2%); administrație publică; învățământ; sănătate și asistență socială (22,0%); comerț cu ridicata și amănuntul; activități de cazare și alimentație publică (17,4%); industrie (15,1%) etc.

Se atestă creșterea numărului populației ocupate în principalele sectoare precum:

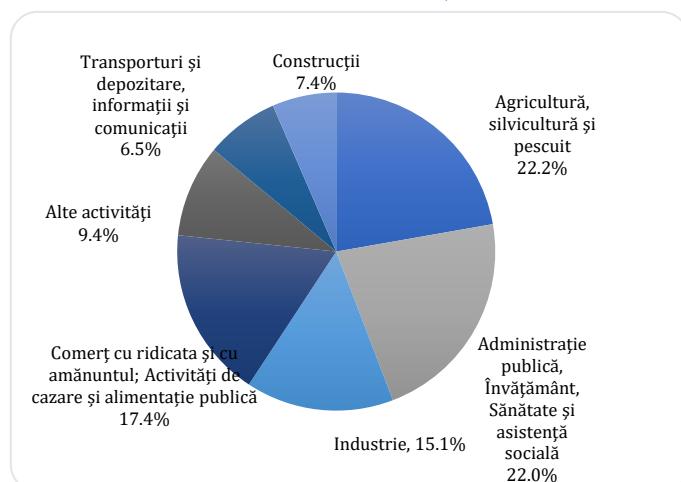
- administrație publică, învățământ, sănătate și asistență socială – cu 16,6 mii persoane (+9,2%);
- industrie – cu 5,5 mii (+4,2%);
- comerț cu ridicata și cu amănuntul, activități de cazare și alimentație publică - cu 3,2 mii persoane (+2,1%);
- construcții – cu 3,1 mii persoane (+4,8%);

Figura 5.2. Populația ocupată și rata de ocupare în trimestrul II 2019-2023

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 5.3. Structura populației ocupate în trimestrul II 2023, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

- alte activități – cu 1,9 mii persoane (+2,3%).

Totodată, numărul populației ocupate s-a diminuat în activitățile:

- transport și depozitare, informații și comunicații – cu 8,7 mii persoane (-13%);
- agricultură, silvicultură și pescuit – cu 0,9 mii (-0,5%).

Numărul **șomerilor**, estimat conform definiției Biroului Internațional al Muncii (BIM), în trimestrul II 2023 a fost de 35,6 mii și s-a majorat de circa 1,6 ori față de trimestrul II 2022 (21,6 mii).

Rata șomajului (ponderea șomerilor BIM în forța de muncă) la nivel de țară în trimestrul II 2023 a constituit 3,8%, fiind mai înaltă cu 1,4 p.p. față de trimestrul II 2022 (2,4%).

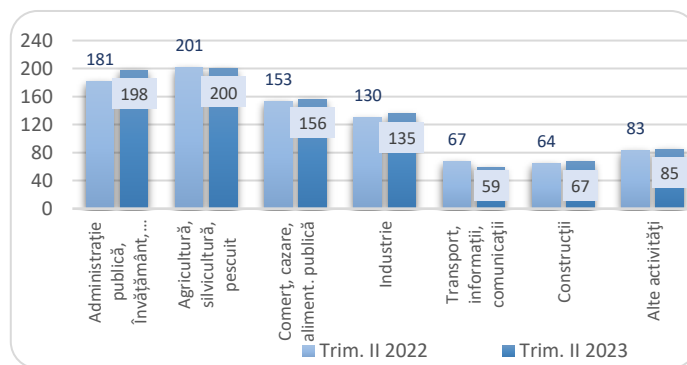
Potrivit datelor operative ale Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă, în perioada ianuarie-septembrie 2023 la oficiile forței de muncă s-au înregistrat circa 19,3 mii șomeri, fiind în scădere cu 3,9% comparativ cu ianuarie-septembrie 2022. Cumulativ în 9 luni 2023 doar circa 38,2% din aceștia au fost plasați în câmpul muncii.

Populația în afara forței de muncă în trimestrul II 2023 a constituit 1124,3 mii persoane și a scăzut cu 8,6% comparativ cu trimestrul II 2022:

- 54,6% din total populație cu vârsta 15 ani și peste;
- depășește forța de muncă cu 20,2%.

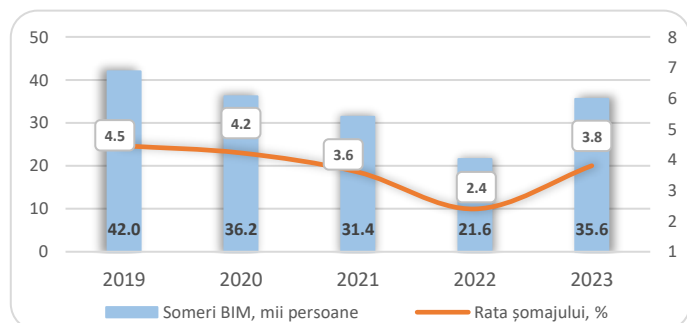
În cadrul populației inactive distingem câteva categorii de bază. Cea mai mare pondere (50,2%) revine categoriei de pensionari. Aceștia sunt urmați de grupa elevilor și studenților (13,7%) și grupa persoanelor care îngrijesc de familie (persoanele casnice) (12,6%). În rândul altor persoane inactive se mai regăsesc persoanele care nu lucrează și nu caută un loc de muncă în Republica Moldova, deoarece deja au un loc de muncă peste hotare sau care planifică să lucreze peste hotare (8,7%), precum și persoanele (declarat de gospodării) ca fiind plecate peste hotare la lucru sau în căutare de lucru pentru o perioadă mai mică de un an (7,3%).

Figura 5.4. Populația ocupată pe activități economice în trimestrul II 2022-2023, mii persoane

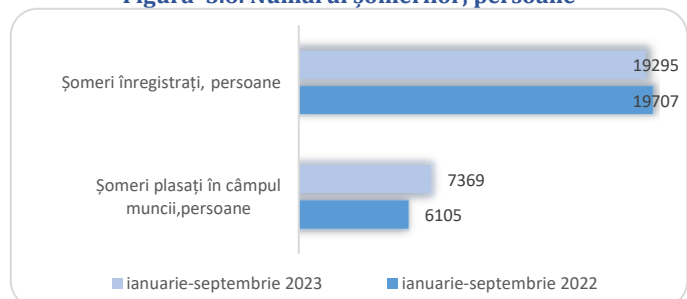
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 5.5. Șomeri BIM și rata șomajului în trimestrul II 2019-2023

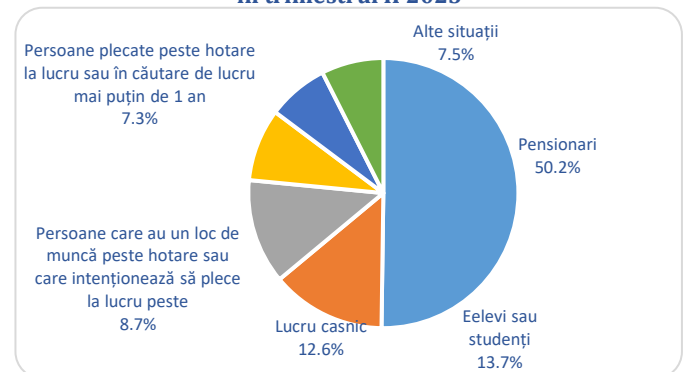
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 5.6. Numărul șomerilor, persoane

Sursă: ANOFM

Figura 5.7. Structura populației în afara forței de muncă în trimestrul II 2023

Sursă: Biroul Național de Statistică

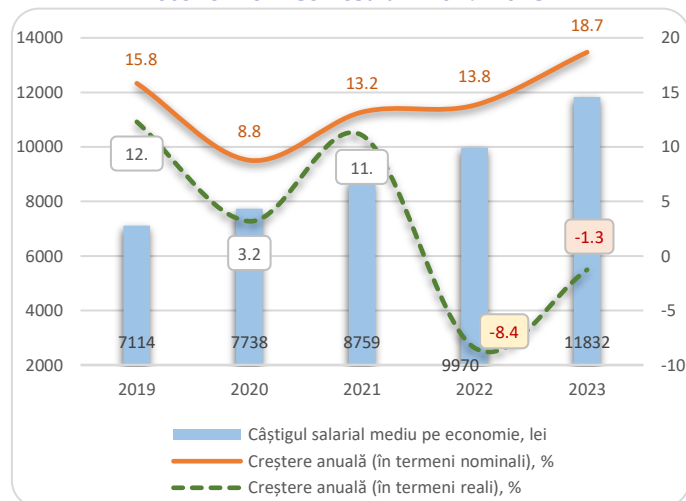
5.2. Remunerarea muncii

Câștigul salarial mediu lunar nominal brut⁶ al unui salariat din economia națională în semestrul I 2023 a constituit 11832 lei și s-a majorat cu 18,7% în termeni nominali față de semestrul I 2022. În termeni reali câștigul salarial s-a diminuat cu 1,3%, determinat de rata înaltă a inflației (20,2%). Exprimat în valută străină câștigul salarial a constituit circa 595 Euro sau 643 dolari SUA.

Sectorul bugetar – 9994,2 lei, în creștere cu 18,3% în termeni nominali, iar în termeni reali a scăzut cu 1,6%.

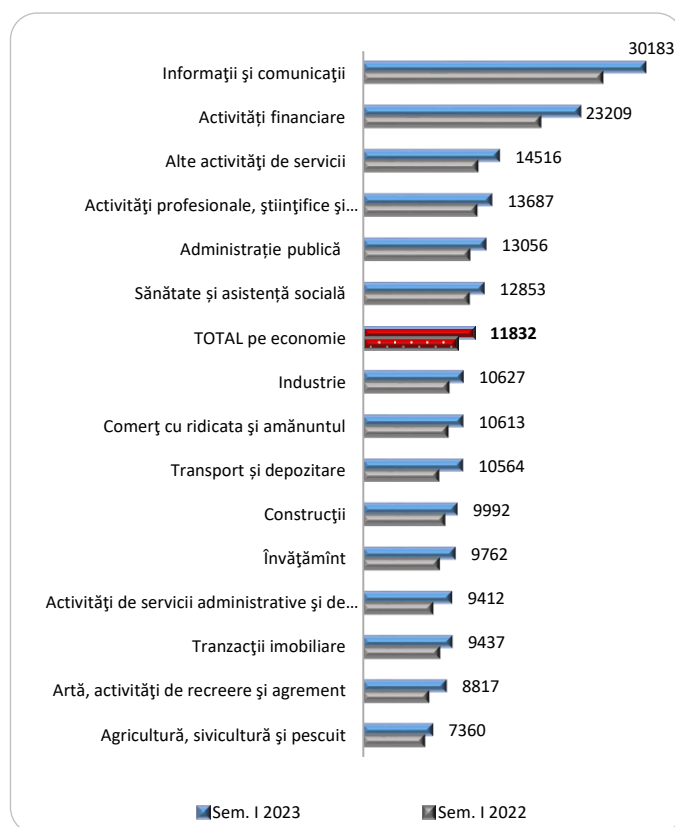
Sectorul real – 12472 lei, s-a majorat cu 18,7% în termeni nominali, iar în termeni reali a scăzut cu 1,3%.

Figura 5.8. Evoluția câștigului salarial mediu lunar pe economie în semestrul I 2019-2023

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 5.9. Câștigul salarial mediu lunar pe activități economice în semestrul I 2022-2023, lei

Sursă: Biroul Național de Statistică

În semestrul I 2023 în toate activitățile economice s-au înregistrat majorări ale câștigului salarial mediu lunar (în termeni nominali) comparativ cu semestrul I 2022.

Salarii mai mari decât media pe economie au fost achitate în activități precum: informații și comunicații (de circa 2,6 ori decât media pe economie), activități financiare și de asigurări (de 2 ori), alte activități de servicii (+22,7%), activități profesionale, științifice și tehnice (+15,7%), administrație publică (+10,3%), sănătate și asistență socială (+8,6%).

Câștigurile salariale sub pragul mediei naționale: activități de cazare și alimentație publică (62,0% față de media economie), agricultură (62,2%), artă, activități de recreere și agrement (74,5%), învățământ (82,5%), construcții (84,4%), comerț cu ridicata și amănuntul (89,7%), industrie (89,8%) etc.

⁶ Câștigul salarial mediu lunar nominal brut: unitățile din sectorul real cu 4 și mai mulți salariați și toate instituțiile bugetare

5.3. Veniturile și cheltuielile populației

Veniturile disponibile medii lunare ale populației în anul 2022 au constituit în medie pe o persoană 4252,7 lei, în creștere cu 21,2% (în termeni nominali) față de anul 2021. În termeni reali veniturile populației au înregistrat o diminuare cu 5,9%.

Veniturile disponibile ale populației în proporție de 93,5% sunt constituite din surse bănești, iar 6,5% reprezintă veniturile în natură. În valori absolute, veniturile bănești au însumat 3976,5 lei lunar în medie pe o persoană, iar cele în natură – 276,1 lei.

Veniturile lunare ale populației din *mediul urban* pentru o persoană au constituit 5355,3 lei, sau de 1,5 ori mai mari comparativ cu veniturile populației din mediul rural. Principalele surse de venit pentru populația din mediul urban au fost activitatea salarială, care a asigurat veniturile populației în proporție de 61,1%, și prestațiile sociale – 16,8%.

În *mediul rural* veniturile lunare ale populației a constituit 3528,4 lei. Ca și în cazul gospodăriilor din mediu urban cea mai importantă sursă de venit este activitatea salarială – 40,3% din total venituri, prestațiile sociale – 23,8%, transferurile din afara țării – 13,7%, activitatea individuală agricolă- 15,1%.

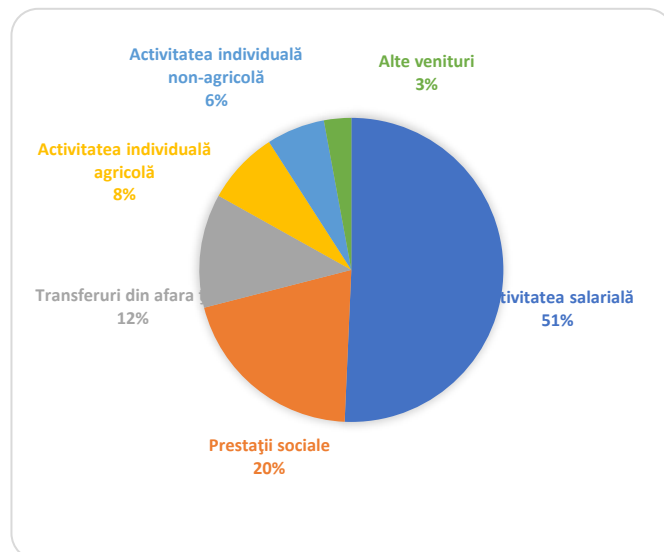
Cheltuielile medii lunare de consum ale populației în anul 2022 au constituit în medie pe o persoană 3711,9 lei, cu 22,1% mai mult comparativ cu nivelul anului 2021 (în termeni nominali). În termeni reali populația a cheltuit în medie cu 5,1% mai puțin.

Cheltuielile bănești predomină în structura cheltuielilor totale de consum ale populației, reprezentând 92,6% (3437,8 lei), cheltuielilor de consum în natură revenindu-le doar 7,4% (274,1 lei).

În *mediul urban* cheltuielile de consum ale populației au fost în mărime de 4789,7 lei sau de circa 1,6 ori mai mari față de cheltuielile populației din mediul rural. Pentru consumul de produse alimentare și băuturi nealcoolice, populația din mediu urban cheltuie - 36% din total cheltuieli, dotarea și întreținerea locuinței 20,2%, transport – 9,1%, îmbrăcăminte, încălțăminte – 8,4%, servicii de sănătate – 6,4%.

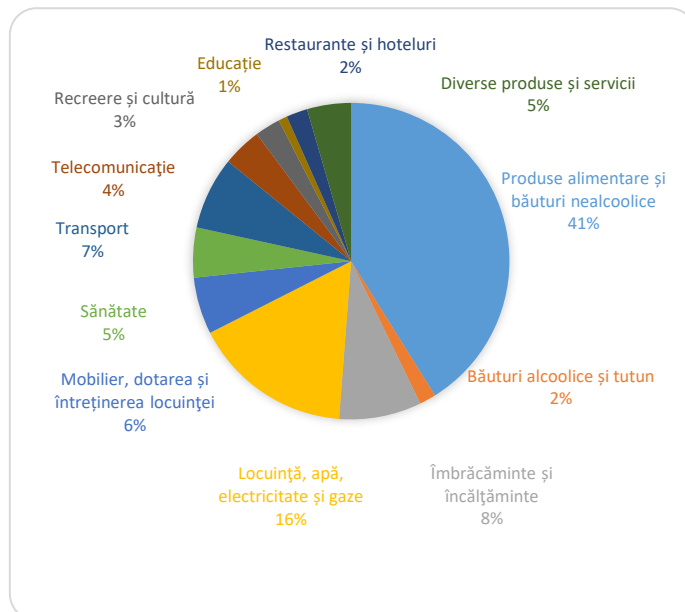
În *mediul rural* cheltuielile de consum ale populației au constituit 3004 lei. De asemenea ca și în cazul populației din mediu urban, o parte semnificativă din cheltuieli este distribuită pentru produse alimentare și

Figura 5.10. Structura veniturilor disponibile în anul 2022,%

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 5.11. Structura cheltuielilor de consum în anul 2022, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

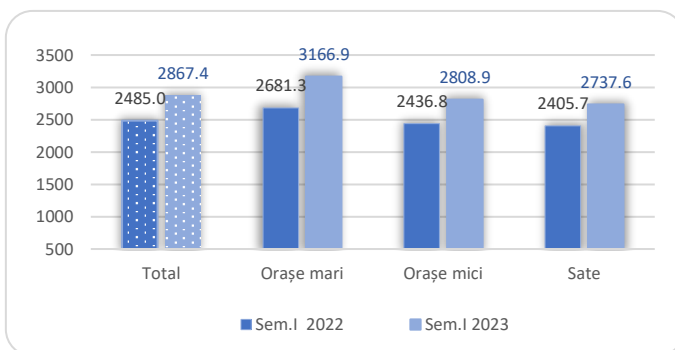
băuturi nealcoolice - 46,4% din total cheltuieli, dotarea și întreținerea locuinței - 24,1%, îmbrăcăminte, încălțăminte - 8,4%, transport - 5,6%, servicii de sănătate - 3,6%.

5.4. Minimul de existență

În semestrul I 2023 pentru satisfacerea necesităților primare, menținerii sănătății și susținerii viabilității, **minimul de existență**⁷ în medie pe lună pentru o persoană a constituit 2867,4 lei și s-a majorat cu 15,4% (în termeni nominali) față de semestrul I 2022. În funcție de mediul de reședință, cea mai mare valoare a fost estimată pentru populația din orașele mari - 3166,9 lei, fiind mai mare cu 12,7% comparativ cu orașele mici (2808,9 lei) și cu 15,7% față de sate (2737,6 lei).

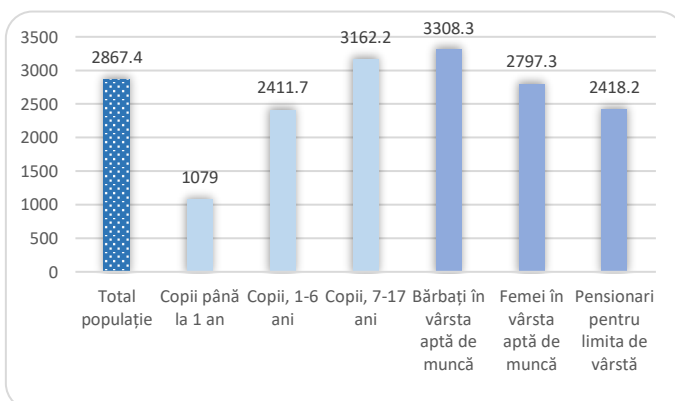
Pe principalele grupe sociodemografice, valoarea maximă a minimului de existență revine populației în vârstă aptă de muncă - 3056,4 lei și, în special, bărbaților - 3308,3 lei, comparativ cu 2797,3 lei în cazul femeilor. Minimul de existență pentru copii constituie în medie 2821,6 lei lunar, cu o diferențiere a acestui indicator în dependență de vârsta copilului: de la 1079 lei pentru un copil în vârstă de până la 1 an până la 3162,2 lei pentru un copil în vârstă de 7-17 ani.

Figura 5.12. Minimul de existență după medii de reședință în semestrul I 2022-2023, lei

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 5.13. Minimul de existență pe categorii de populație în semestrul I 2023, lei

Sursă: Biroul Național de Statistică

Direcția analiză și prognozare macroeconomică, 08.11.2023

⁷ *Minimul de existență* reprezintă volumul minimal de bunuri materiale și servicii necesare pentru satisfacerea cerințelor primordiale, asigurarea menținerii sănătății și susținerii viabilității omului